

**A magyar katona aranykönyve**



WOINOVICH EMIL  
és. és kir. gyolozási tábornok  
vezetése alatt szerkesztette  
VELTZE ALAJOS  
és. és kir. alorodás, a cs. és kir.  
hadilevitár osztályfőnöke.

Közreműködtek:  
REICH ÁRPÁD  
m. kir. honvédtiszt-alezredes  
és  
SEBŐK ZSIGMOND.

Képmellékletekkel

**Ára kötve 6 korona**

A Franklin-Társulat kiadása

Kapható minden könyvkereskedésben

**Rendeléseknél sziveskedjék  
lapunkra hivatkozni.**

**Új könyv!**

A német hadegészség-  
ügyi szolgálat és ezzel  
kapcsolatban a Vörös-  
kereszt-intézményrend-  
kívüli szerepének és  
fontos munkásságának  
részletes és érdekesítő  
ismertetője:

**A nyugati harcszintéren**

Tanulmány

Irta  
**Békei Pirkner János**  
miniszteri tanácsos,  
országgyűlési képviselő,  
Vöröskereszt-Egyleti  
főmegbizott-helyettes.

**Ára 1 korona.**

Megrendelhető: LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI. Andrassy-út 21. sz.

**Új könyv!**

**A hadi technika csodáit**

tartalmazza érdekes leírásban

**az UNIVERSUM háborús kötete.**

Szerkesztette HANKÓ VILMOS dr. Ára kötve 8 K 50 fillér.

Megrendelhető: Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál

Budapest, VI., Andrassy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

978 4109 6116 12181 20998 21012 22026 31779 36986 39928 40777 42188

**Huzzunk magunk szerencseszámot!**

Szerencsését kétféle módon kísérheti meg!

Fent 12 szám található: Sziveskedjék azokat egészben levágni, egyenként szét-  
szedni, összeszedve kalapba tenni, egy vagy több szá-  
mot kihuzni és azokat nálunk azonnal megrendelni.

Vagy válassza alant b. neve mellett lévő szerencseszámot. — A legközelebbi m. kir. osztály-  
sorsjáték 110.000 sorsjegyből 35.000 nyereményt és egy jutalmat sorsolnak ki, en-  
nél:ogva rövid idő alatt most újból

**14 millió 459.000 korona** kerül ki-  
fizetésre.

**MI A NEVE?**

Adél 56551	Ágoston 4025	Aladár 2322	Albert 35814	Alfréd 42812	Andor 59821	András 20610	Anna 20932	Antal 21623	Árpád 22026	Balázs 23014	Bálint 67473	Bella 24370
Béla 81937	Bernát 59535	Berta 31609	Dániel 94195	Dezso 32413	Édo 4118	Elek 34235	Erszébet 34356	Étel 25054	Elemér 35078	Elza 35084	Emil 35192	
Endre 35821	Ernő 36472	Ferenc 83951	Frigyes 38964	Gábor 39928	Géza 40479	Gizella 41742	Gusztáv 42181	György 42272	Győző 42809	Gyula 20248	Henrik 42903	Hugó 43480
Ida 43639	Ignác 35782	Ilona 78076	Imre 79388	Irné 81105	Irma 48028	István 94557	Izabella 88142	János 99676	Jenő 100923	József 101174	Juliska 101737	
Kálmán 103008	Károly 105043	Katalin 105231	Kornél 107276	Lajos 108306	László 109010	Lipót 65593	Magda 68795	Manó 109785	Margit 109968	Márton 43680	Mátyás 44962	Mihály 48654
Miklós 45730	Mór 45754	Olga 45387	Oszkár 47561	Ottó 47905	Ódón 47924	Pál 47931	Paula 48051	Péter 50385	Piroska 65644	Pista 86927	Rezső 56461	
Rózika 56691	Salomon 85888	Sándor 53658	Sári 60015	Sarolta 69639	Tamás 70580	Teréz 95393	Tibor 96444	Valéria 107308	Vilma 100664	Vilmos 98383	Zoltán 72903	Zsigmond 74344

Ne kessen b. rendelésével, hogy Ön is **Török szerencsesorsjegyhez** juthasson. A most befejezett 38. sorsjátékban a **400.000 korona** legnagyobb nyereményt szerencsés vevőink nyerték. Az előbbi (35.) sorsjátékban a nagy jutalom **600.000 korona**, valamint a legnagyobb nyeremény **400.000 korona** ugyancsak t. vevőinknek jutott. Minthogy **Török sorsjegyeit** nagyon keresik, kérjük b. rendelését postafordulattal megküldeni.  
**Az I. osztályú sorsjegyek ára: Egész sorsjegy K 12.-, fél sorsjegy K 6.-, negyed sorsjegy K 3.-, nyolcad K 1.50**  
Az eredeti sorsjegyeket utánvót mellőlt vagy az összes előzetes leküldés ellenében küldjük szét.

**Török A. és Társa Bankház r.-t., Budapest.**



44. SZ. 1916. (63. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ  
**HOITSY PÁL.**

BUDAPEST, OKTÓBER 29.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.  
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám  
ára 40 fillér.

Előfizetési  
feltételek:

Egészévre — 20 korona.  
Félévre — 10 korona.  
Negyedévre — 5 korona.

A « Világkrónika »-val  
negyedévenként 1 koronával  
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postálag meg-  
határozott viteldij is eszotolandó.



Egy géplegyverrel tizenöt méter távolságról lelőtt román rajvonat a brassó-bertalani vasuti vonal mellett (október 8-án).  
A ROMÁNOK KIÜZÉSE ERDÉLYBŐL. — Jolly Gyula a harcstérre kiküldött munkatársunk október 9-én készített felvétele.

# SZENT BORBÁLA KÉPE.

REGÉNY. — IRTH HAVHS ÁLISZ.

(Folytatás.)

Magda a víz szélén a hullámokkal verette magát.

— Mit játszottok, gyerekek?  
— Nem játszottunk, Gabi mesélt, — felelt a kis Sári Editnek.  
— És szépen tud mesélni?  
— Mások nagyon szépen, de most nem tetszett nekem, ez neveléses volt, — és fölnevetett.

— És mi volt olyan mulatságos?  
— Hát egy nyusziról szólt, a melyik ajándékot akart adni valakinek, mert ünnep volt és aztán nagyon szegény volt és aztán neki adta magát, úgy, hogy rakjon tüzet és süsse meg, és rakott és a nyuzsi beugrott a tűzbe és a fáradt bácsi megette és aztán...  
— És aztán? ...  
— És aztán? Jólakott, — kacagott fel csendőn a gyerek, — oh, oh, szegény kis nyuzsi...  
— Sajnálod?  
— Dehogya, ha olyan bolond volt... — és a kacagás-muzsika megújult. — Majd én is megsütöm magamat. Jó? ...

A férfi és nő egymásra nézett, beszédes nézéssel.

— Ez a sorsa az én könyvem Buddha parabolájának a felnőttek között is, mihelyt Editen, no meg Gabin túl jut, — mondta csöndes mosolylyal Vilnovszkij.

— Nem érti, — szólt vállat vonva Gabi s fölnevetett rájuk.

— Hát te érted? ... — kérdezte a férfi, lehajolva hozzá.

A fiú bólintott.

— Magyarázd meg.

Gabi okoskodó tekintettel nézett el a víz felé, a merről Magdi kíváncsian közeledett víztől fénylő furdóruhájában.

Edit sürgette a választ.

A gyermek feléje fordította komoly szemét, aztán a férfire nézett.

— Edinek volt egy legjobb barátja, Margit, és ő akart valami nagy ajándékot adni a hazának és elment beteget ápolni és megsebesült, aztán meghalt és mikor Mayer bácsi festett minket, mindig arra gondoltam, hogy Margit úgy tett, mint az a nyul.

— Mást is mesélt Gabi? — érdeklődött Valodja. — Talán egy szerzetest a patak...  
— Azt még nem, de tudom, — felelt a kis leány helyett Gabi.

— Meséld el, hátha a patak okosabb, mint a nyuzsi, — kérte Sárika.

— Majd aztán, — mondta a fiú.

— Miért aztán? Inkább most.

— Majd ha nem lesznek mind itt, — súgta Gabi.

— Az soká lesz, inkább most, — súgta vissza a leányka.

Magda és Edit összemosolyogtak s ők hárman, a nagyok, arrébb húzódtak, de nem oly messze, hogy a rendesnél hullámosabb tenger szava elnyelje a fiú hangját. Egész jól hallották:

— Egyszer volt egy ember, az nagyon komoly volt, mindig csak olvasott és gondolkodott és jó akart lenni, azt akarta, hogy olyan legyen, a ki másoknak mindig csak örömet szerez és ezért sohasem szomorkodik.

Sárika ásitott.

— Ebből megint olyan nyusziféle fog kiszülni, azelőtt szebbeket mondta.

Gabi elhallgatott.

— No, azért csak tovább.

— Messze lakott, Indiában, persze, te nem tudod hol van, a leányok nem ismerik a térképet és nem tudják a földrajzot.

— Ez is a mesében van? — kérdezte a leányka kifoghatatlan kacagással.

— Ott volt egy nagyon okos ember, és az tudta, hogyan kell olyannak lenni, mint ez az ember, ez a szerzetes akart és a szerzetes azt mondta a társainak, hogy elmegy ahhoz az

okos emberhez tanulni, de marasztották, hogy nagyon sok baj fogja érni, mert hegyek közt gyalog kell menni messze, de ő nem maradt és elment. És nagyon sok baj érte...  
— Milyen baj?  
— Mindenféle, nem mondom el mind, nem szeretek olyan sokat mesélni.  
— De épp ez az érdekes.  
— Hát vadállatok jöttek és ő elbujt, de nem azért félt, hanem nem akart senkit megölni. És rablók is jöttek és ő prédikált nekik, hogy ne bántsanak senkit, mert a mit elrabolnak, az arany és elefántesont és könyvek, meg ruhák, meg mindenféle, a mikről azt hiszik, hogy sokat érnek, mind nem érnek semmit... És azok nevettek és mondták, hogy magyarázza meg, hogy érti ezt, de nem tudta jobban megmondani, mert épp azt akarta megkérdezni a tanítójától. Akkor megverték nagyon és ő nehezen ment tovább...  
— És mi lett a rablókkal?  
— Nem tudom, azokkal semmi, hanem mikor már sötét volt, összesett és majd meghalt, de akkor feljött a hold és rácsütött egy gyönyörű, kristálytisza patakra és hamar ivott és jólesett, neki, mindjárt elaludt. Mikor reggel felébredt, már egészen jól volt, pedig csúnya, boros nap volt és hálásan nézett a patakra, megint inni akart és akkor egész összerázkódott az undortól...  
— Miért? A rablók voltak benne? Véresen?  
— Nem, hanem a mit este látott, azt csak képzelte a sötétben s most látta, hogy az piszkos víz volt, mint a moslék és hemzsegtek benne a csúnya állatok...  
A leányka arca iszonyodva húzódtott össze.  
— Le is nyelte azokat?  
— Azt hiszem és akkor megtudta, hogy sok minden nem szép és hiábavaló, a mit nagyon akarunk és csak ha nagyon okosak vagyunk, akkor látjuk, hogy nem érnek semmit.  
— Oh, én egy kis karpereczet szeretnék, és az mindig szép... Mit csinált még az a szerzetes?  
— Azt látta, hogy most már érti, a mit akart és meg is tudja magyarázni és akkor visszafordult és hazament...  
— És aztán már nem találkozott a rablókkal?  
— Nem.  
— Oh, Robinson szebb volt...  
A nagyok eddig figyelve hallgattak. Csak most szólt meg mosolyogva Magdi:  
— Az én leányom nem sokat ért Gabi meséiből.  
— Ó most nekünk mesélt, — szólt Edit.  
— De ideje volna, hogy te is jöjj a vízbe, — mondta Magda.

Edit felállt és a kabannába ment, hogy furdóruhába bújék.

Magda és Vilnovszkij megint a gyermekekkel beszélgettek. Edit kilépett a kabannából s látta, hogy Valodja észrevette. Bár megszokhatta, hogy így lássák, de csak az idegeneket, s most Valodja zavarta. Mellén összefonta karját s neki-futott a víznek, így rövidítve az utat, melyen végig haladt; érett, még nem hervadt alakja virulósabb volt, mint az arca. Játékosan élt minden formája a szaladásban, verőfény ölelte sötét, rövid ruhába bújó testét...  
A férfi kurta, gyors kézmozdulatokkal simogatta Sárika haját és kacsacs szemek, a lázadó, a nő futását kísérte...  
Edit belezott a vízbe s új temperamentummal taposta a morajló hullámokat, melyek befelé mindjobban nagyobbodtak.  
Magda újra a vízben volt.  
— Ne úszszál ma olyan messze, — kiáltotta a leány után, — nagy a hullámverés.  
De Edit nem hallotta. Egész kedvvel hasított a szembeaspó hullámokat, fejét magasan feltartotta. Érezte, tudta, hogy valaki le nem veszi róla a szemét s nem tudott volna megfordulni, mintha ezzel megtörné a varázst.

Ismerte a helyet, a hol a mély víz után kis homokdomb van, melyen megállhat s kimagaslik majd a torló hullámok közül. Sokszor ki-úszott oda, de így még nem szelte a vizet, ilyen uralkodón és otthonosan. Szinte mint a kis római valamikor. Csakhogy ő, Edit, boldog, nagyon. A hogy csak egyszer lehet egy emberi életben és nem sokáig. Nem, így nem lehet sokáig. Az életnek egy ilyen csúcspontja magában rejti a halálvágyat... Szinte jó volna... Hisz a fokozás már lehetetlen... és ezt megszokni... lassan, szüresölve fogyasztani... talán jobb ki sem élvezni a végtelket.

A tengerelatti kis homokdombról, mint valami vizeses, zubantak le a hullámok, fölfreskelő tajtékkal. Edit már-már odaért, épp szemben volt a kis zuhattal, már vadul emelték, szédítően ejtették a hullámok, szemébe verődött pár sós csepp és csipete. S a mint közel maga előtt látta magasodni a zajos, meredek vizfalat, hirtelen érezte, hogy ez sok az erejének, nem tud fölé emelkedni, fáradt... talán levette már valaki a szemét róla? Épp most? Hogy gondolta az előbb? Jó volna? ... Most iszonyodott az elmerüléstől. A közelben senki, kietlenül, pusztán zöldelt a fehérszabos tenger és most, csak most először szélesnek, óriásnak, óceánnak, végtelennek látta. Kiáltott, a meny-nyire tudott. Zúgott a víz...  
Valodja nézte a nőt, ki nekivágyva a víznek, úszni kezdett. Féltlen kezdte, mert haragos a tenger, Magda nem tud úszni, más nincs a vízben s olyan közelnek tűnt a gondolat, hogy elvesztheti Editet. Semmi pozitív ok az aggodásra, de Edit túlmerész.

Gyorsan a kabannába ment s furdóruhát öltött. Mäskülönbön ragaszkodott még régi szokásához s a part messzi, néptelen részét kereste, de most nem...  
A mint kilépett, Editet kutatta... Csak fehérkalapos fejét látta, a mint nagyot esett, nem lehetett tudni, felbukik-e még a következő hullám hátán? ...  
Futni kezdett, rohant a vízbe, Magda épp szembejött szaladva, őt kereste. Belegázolt a vízbe s mihelyt lehetett, úszni kezdett. Vad erővel lökte magát a szemközt csapó hullám hátára, mely ledobta s akkor a másikkra, harmadikkra... Magda rémülten futkosott a parton, a gyermekek is vele, bár nem tudták, hogy Edit csakugyan bajban van-e, vagy csak úgy látszik a zajló vízen, a távolból. Senki sincs, a ki segítsen, holott Vilnovszkij már nem halad úgy, mint előbb...  
Edit visszafordult, de alig tudott tempózni, vállalkozó, biztos ereje már nem volt meg. Csak épp hogy mozgott s a hullámok dobták kifelé, fölvettek, lejtették, fölvettek, harsogtak... Zúgott a füle, dobogott a szíve, kimerült... de aztán megint erőt vett gyengeségén, ismét úszott...  
— Mi ez, hogy a férfi áll egy helyben? — ijedezett Magda, — hiszen tud úszni!  
Sápadtan, fáradtan mosolygott Edit, a mint meglátta Valodját és mikor odaért, megfogta a kinyújtott kezét s mikor végre biztosan állt s lélegzethez jutott, még mindig pihegve szólt:  
— Reájuk íjlesztettem... Milyen szeles, milyen rossz vagyok.  
— Bizony rossz, — felelt a férfi halkán s épp úgy mosolygott, mint előbb Edit.  
— De most hamar a napra, haszontalan leány, — mondta Magda.  
— Igen, igen, — küldte Valodja is.  
És ment fáradtan s a férfi fáradtan nézett utána, összeszorította a fogát és mikor a rök eltűntek a kabannában, nehézkesen heveredett le a homokra, Gabi hívta s furdókabátjával küldte. Mikor Editék a napra jöttek, ő is ott sülkerezett már. A nap tűzött a férfire és jól esett neki, mint az öröm. Már jobban érezte magát, de valójában nem változathatott sem-

min. Mégis csak úgy esett, hogy maga a leány túl volt már a veszedelmen, akkor az ő mozgásának útját szegte valami bémító kín. Lelke ereje volt az, a mi az úszásban vadul vitte, csak kölesönzött erő volt s annál nagyobb az erőfeszítés visszahatása. Mielőtt elérhette volna a leányt, hirtelen talajt kellett keresnie, örülten kalapált a szíve s a milyen erő volt e rendszertelen kalapálásban, olyan erőtelnek lettek a tagjai. Milyen tehetetlen... hátha ott veszett volna a leány, szeme előtt... Nem, akkor lett volna ereje kimenteni, ha aztán ő maga bele is pusztul...  
Ha most kérdezné Edit, elmondaná tán, hogy mi bántja, de jobb, ha nem mondja. Ha ilyen élet osztályosává tenné, olyan áldozatot fogadna el, mint a mese braminja a kis nyultól. Be más lett volna... Főállt s úgy érezte, hogy Edit áldozatát el nem fogadnia örütség s hogy most odarohan és elragadja a nőt, hogy végre társa legyen jóban, rosszban. Ő rohan? És ő ragadja föl? A hogy a vízből sikerült kimentenie?... Edit!  
A két nő meglepődve pillantott a heves hang irányába.  
— Akar valamit mondani, Valodja?  
— Igen... Hogy... hogy megmutatja majd nekem, ha tanítványától levelet kap?  
— S ott állt már előttök.  
— Hogyne, ha érdekl...  
— És mondja. — s ott ült már mellettük, — az a törekvés, az a munka ott köztük, betölti az életét?  
— Be... nem mintha nem volnának fáradt, sőt unott, csüggedt perezeim, de az ilyen múlt. És ki-ki teljesítse azt, a mire hivatottnak érzi magát, ez az, a mi szememben értékék teszi az életet. Ha nem hinnék komolyan a hivatásban, küldetésben, talán már nem is volnék. A nélkül az emberélet oly kicsinyes... A ki anélkül él, annak bele kell vesznie a kicsinységekbe, köznapok szürkeségeibe...  
Magda már eltűnt mellőlük...  
— Edit, szeretlek én? — az arcz mosolygott, a hang mélyen és melegen rezgett.

— Szeretsz, — felelt kissé csodálkozó nézésel, de biztosan.

— S akkor miért beszéllek és járkálok itt, húzom ezeket az ünnepnapokat, miért nem szorítlak magamhoz és viszlek, viszlek innen haza, a nélkül, hogy kérdezném, jössz-e?

— Mert szeretsz, — mondta komolyan, mélyen és melegen s a férfi kezét simogatta és szerette volna az arczát is puha kézzel végigsimítani, olyan nyugodtá, a milyen akkor lehetett, mikor a könyvét írta. Úgy látszik, tekintetnek is megvolt ez az ereje, mert a vonalak kúszáltsága lassankint derivé oldódott.

Ezután csöndesek voltak, magukba néztek, tudták, hogy még minden a szerint fordulhat, a mint akarják. Most hatalmukban van az életük, most újra... még ez egyszer... utoljára...  
— Szeretnék veled csolnakon ülni, Edit, hallgatva, úgy, a hogy csak mi tudunk együtt hallgatni, — mondta Vilnovszkij délután.

— Multkor arra gondoltam, hogy most úgy vagyunk, mintha a part lenne már egyszer megtalált nyugalmunk s attól távolodva csolnakban rengetne a tenger...  
A virágos, lombos telep útjait járták, mert ebben az órában ezek elhagyták, a szép, nyíló rózsás villák sorai között. Mikor estefele a partra mentek, a csöndesült hullámverésen a vitórlás ringott, a csöndesülő szél még dagasztotta a sárga zásznat.

Egymásra néztek, egyet gondolták.  
— Nem vinnék kissé ki a vízre? — kérdezték a hajósokat.

— Igen, igen.  
— Magda, nem jössz?  
— Nem birom a hullámzást.  
A gyermekek ajánlkoztak.

— Most nem, — szólt rájuk Edit.  
Valodja besegítette a leányt. A mint Edit beugrott, megingott a bárka s egymáshoz ütődött a férfi s a nő. Valodja arca olyan volt, keskeny s szorított ajkával, mint tiz évvel ezelőtt, mikor zongorázott.

A nap már lefelé készült. Mintha utána

Mihály vajda szobra.\*

Bukarestben járja hejehuja, lárma, Diadalmi ének  
Gőz száll a fejébe világbiró Róma  
Fattyú nemzetének.

Csempészúton, loppal, mint a hegyi tolvaj  
Erdélybe betörték,  
Magyar koronából egy pár drága gyöngyöt  
Orozva letörték.

Románok királya hangosan kiáltja:  
«Halld meg, Mihály vajda!  
Mit te félig tettél, románok hatalmát  
Én nevelem nagyra!»

Mihály vajda szobra megrázkódik nyomba,  
Érezzava megszólal:  
«Nyugtomból fölverték, mondjátok: mi történt?  
Mondjátok el szóval.»

«A mienk lesz Erdély, mit te megszerezteél,  
De a mit elvesztél»  
Mihály vajda erre a szellemvilágban  
Főliad, főleszmel.

«Úgyhát megpihenhet, talál siri enyhet  
Az én kóbor árnyam...  
Sok véres árnyék közt zordon éjtszakákon  
Nyugtalan kószáltam.»

«Tépd ki, hogyha bírod. Vérel ha áztatod,  
Csak bújásban sarjad.  
Mit hagysz a jövőre, hogyha drága földjét  
Pusztítva letarold?»

«Gyilkoltam, gyilkoltak, szörnyű napok voltak,  
Hitet, esküt szegtem,  
Nem a hadak élen, de a sátram mélyén  
Csúnya törbe estem.»

Tündérország, Erdély, de sokat szenvedtél,  
Hányszor rabul estél;  
Nem a szabadságért, nem az igazságért,  
Oh mennyi vért vesztél!

«Ne szólj, Mihály vajda, néped indul harciba,  
Dicső árny, óh szállj le!  
Most a szabadságért, most az igazságért  
Had élére állj te!»

És a szobor indul, Erdély határin túl,  
Brassóba lerobban,  
Szellem árnya fenn ül; érclovának nyomán  
A föld is megdobban.

«Országot keresnek, a melyet elveszték,  
Bizton enyém lesz még.»  
«Országot keressz te? itt nemzetet lelsz te,  
Óvé ez örökség.»

«Világnak indulhatsz, országokat dűlhatsz,  
Nemzetet nem alkotasz:  
Nagy emlékek földjén nő fel csak a nemzet,  
Lélek kell, hogy alkoss.»

«Századok meggyéjén, termő televényén  
Nő a nemzet fája:  
A Haza földjében foganva, fogózik  
Minden gyökérszála.»

Erre Mihály vajda fegyverét ragadja  
És kiáltja: «Rajta!»  
De Mátýás lesújtja: kezébe a kardját  
Nagy Étele adta!

Budapest, 1916. október 8.

\* Irta és az Erzsébet Népkadémiái XIV. ünnepi közgyűlésen felolvasta a szerző.

Megrázkódik nyomba' Mátýás király szobra,  
Érezzava megszólal:  
«A mennyország tölve vissza nem tart engem,  
Leszállok azonnal.»

És a szobor indul, kelet felé fordul,  
Brassóba lerobban,  
Szellem árnya fenn ül, érclovának nyomán  
A föld is megdobban.

Mihály vajda szembe, Mátýás ott teremve  
Érezzava megszólal:  
«Mit akarsz e földön, magyarok szent földjén,  
Mondd el nekem szóval!»

«Országot keresnek, a melyet elveszték,  
Bizton enyém lesz még.»  
«Országot keressz te? itt nemzetet lelsz te,  
Óvé ez örökség.»

«Világnak indulhatsz, országokat dűlhatsz,  
Nemzetet nem alkotasz:  
Nagy emlékek földjén nő fel csak a nemzet,  
Lélek kell, hogy alkoss.»

«Századok meggyéjén, termő televényén  
Nő a nemzet fája:  
A Haza földjében foganva, fogózik  
Minden gyökérszála.»

Erre Mihály vajda fegyverét ragadja  
És kiáltja: «Rajta!»  
De Mátýás lesújtja: kezébe a kardját  
Nagy Étele adta!

Budapest, 1916. október 8.

\* Irta és az Erzsébet Népkadémiái XIV. ünnepi közgyűlésen felolvasta a szerző.

Hegedűs István.

## GRÓF STÜRGGH KÁROLY.

Ime, egy politikus, kinek ravatalánál megbé-  
külnek ellenfelei. Engesztelő érzéssel búcsú-  
tatják, mert halálának megrendítő percében  
felismerik, a mit a közéleti ellentét elfedett  
előttük: hogy derék férfiú és jó ember volt.  
Csodálatos indulat az a politikai szenvedély.  
Elfajulása halálba küldheti azt, a kit hábo-  
rogva vesz körül, de megjuhászodik abban a  
tragikus pillanatban, mikor emberi alakját  
összeszerkeszteni látja. Az őrző terrorista nyu-  
godtan veszi célba, mikor fegyverének végére  
kerül, de a nemesebb ellenfél szívében meg-  
szólal az emberi érzés: ellenfelünk volt a köz-  
életnek embertől embertől elválasztó harcában,  
de életének tragédiája megírta lelkünket,  
nekünk is fáj a sors, mely utolérte, mert ő is  
híven szolgálta meggyőződését, melyet jónak  
és becsületesnek vallott. S a pártzenvédelem  
egy pillanatra elül és a maguk közt megbékülni  
nem tudó osztrák politikai pártok emberei  
fejüket lehajtva, ellentmondás nélkül ismerik  
el igaznak, a mit az elhunyt emléket meg-  
tisztelő szónok mond Stürgghről, az emberről:  
hogy eszdes, a zajos politikától mindenkor  
tartózkodó, de érzéleit mindenkor erős akarat-  
tal követő férfiú volt, ki meleg szívével, köl-  
csönös jószágával és kiváló jellembeli tulajdon-  
ságaival érdemet szerzett arra, hogy tiszte-  
lettel őrizzék meg emlékét.

Ez a jószág és derékség öröklött tulajdona  
volt a bécsi merénylet áldozatának. Stürggh  
gróf az egyszerű és hűségesebb lelkületű stájer nép  
köréből, annak is egyik legrégebbi törzsekéből  
sarjadt. Az ősapja, kinek életét ismerjük,  
Stürggh György, Grác óségi városának pol-  
gára volt. A Stürggh nemzetség, mint az új-  
kor akárhány, nála ragyogóbb nevé és hatal-  
masabb családja, a kereskedők tisztessé-  
géből vált ki s lett feudális úrrá. A családot me-  
galapító régi Stürggh valahonnan Regensburg  
tájáról jutott el vándorútján Stájerországba s  
minthogy már középkori ősei józan becsületes-  
ségükről voltak ismeretesek, a jó családi hagyomá-  
ny és a tiszta értelem előkészítette boldo-  
gulásuknak útját. Ő maga is még a középkor  
alkonyatán, 1475-ben született, de vagyonának  
alapjait már az új korban vetette meg. Grác-  
ban telepedett meg, s előbb egy nagy keres-  
kedőház alkalmazottja volt, aztán, mint ön-  
álló kereskedő vagyonra, tekintélyre tett szert,



STÜRGGH KÁROLY, A MEGGYILKOLT OSZTRÁK  
MINISZTERELNÖK.

elannyira, hogy feleségül kapta Qeller Gilgen  
tanácsbeli úr leányát. A vagyonosodás útján  
gyorsan haladt előre s mint javakörbeli férfiú  
oly üzletet vallhatott magának, melynek össze-  
kötetése Dénmetországig, a Karsztbeli tar-  
ományokig s azokon túl is Olaszországig ter-  
jedtek.

Így felgazdagodva s tekintélyben is meg-  
növekedve, a középkori nagy kalmárok példája  
szerint lassan-lassan biztos fekvőségeken helye-  
zi el vagyonát s nemességre, ezimre vá-  
gyakozik, várakat, uradalmakat szerez, negy-  
venhárom éves korában kieszközli Miksa csá-  
szártól a régi bajor Stureek és Stirehek címere-  
nek megújítását, 1532-ben megszerzi Plan-  
kenwarth várát, öt évvel utóbb pedig a jogot,  
hogy saját címereit a Plankenwarth urak ki-  
halt nemzetségének címereivel egyesíthesse.  
Nem volt nehéz elérnie ilyenét vágyainak tel-  
jesülését, mert az okos és tekintélyes Stürggh

György akkoriban már bokros érdemeket szer-  
zett az állam körül azzal, hogy nagyobb pénz-  
beli kölcsönökkel segíthette ki az örökös pénz-  
zavarral küzdő kormányokat. Négy fiut és öt  
leányt nevelt, így biztosítva a plankenwarthi  
és vasoldsbergi Stürggh nemzetség fennmaradását.  
Mint igazi feudális úr, gondoskodott, hogy a  
Stájerországszerte alapított családi birtokokat  
utódai el ne idegeníthessék s családi érzékének  
és becsületes igazságérzetének szép emlékét  
hagyta utóaira a végrendeletével, melyben  
kitagadva tékozló életmódjéért az egyik fiát,  
mégis úgy rendelkezett, hogy ha lesznek tör-  
vényes maradékai, azok ismét örökösödési  
igényt tarthatnak nagypapjuk birtokaira. És  
meghagyta fiainak, hogy soha se feledjék az ő  
szerény származását s emlékezzenek vissza  
küzdelmes multjára, legyenek jóságosak a  
vándorló diákokhoz és a szegényekhez és soha  
vessék meg tanításait, mert másképp a jó,  
Isten sokkal hamarabb elfűzi őket javaikról,  
mint a mily hamar részeltette azokban az  
atyjokat.

A derék stájer ősi hagyományait híven meg-  
őrizték ivadékai s a Stürggh nemzetség az  
idők folyamán lovagi, bárói és birodalmi grófi  
rangra emelkedett, III. Károly magyar király  
és római-német császár kezéből pedig megkapta  
1722-ben a magyar indigenátust is.

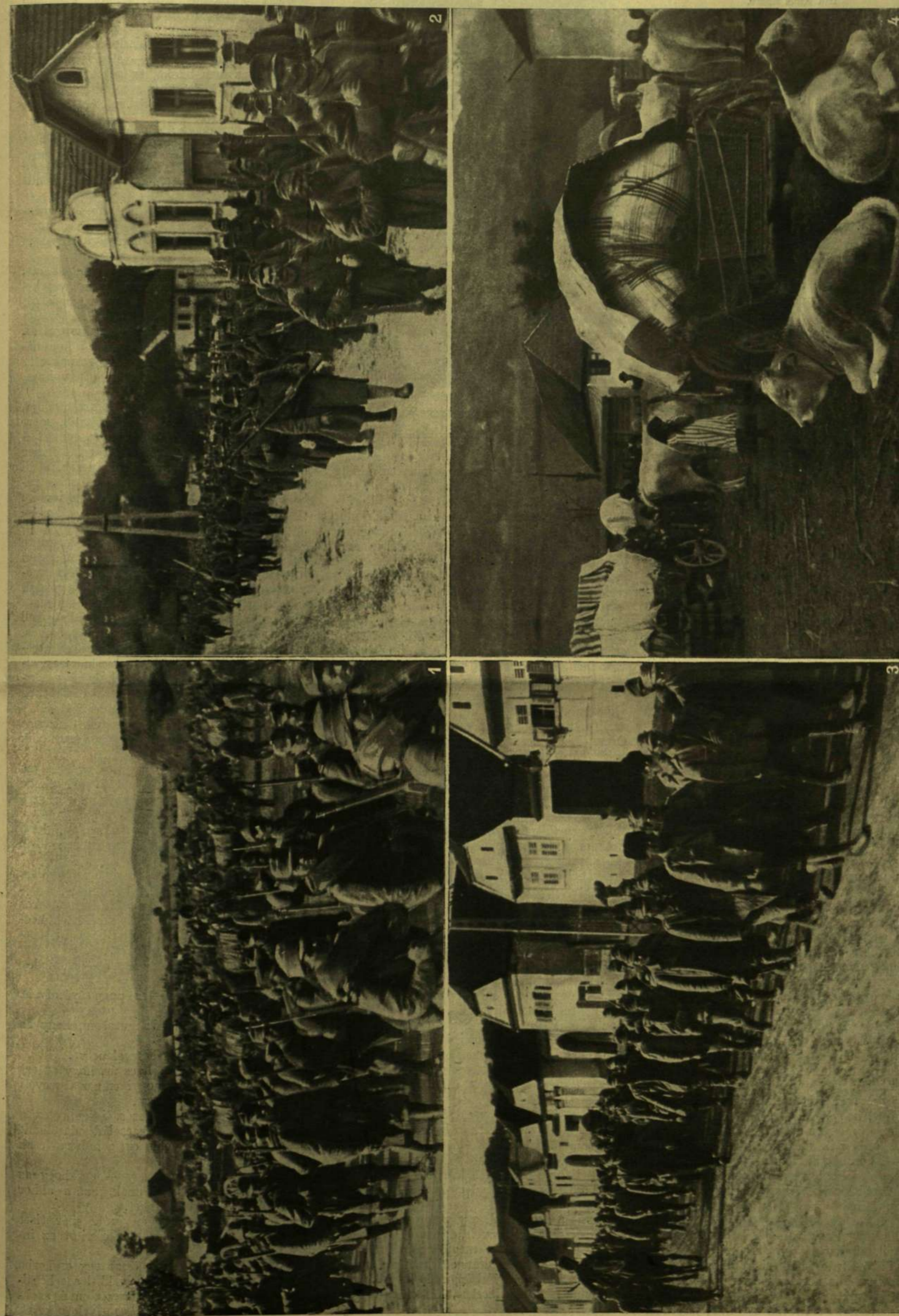
A gráci Stürggh György egyszerű erkölcsi  
nem pedig saját messzire kimagasló, bár ki-  
csinybe sem vehető szellemi képességei jelölték  
ki fontos hivatásra az osztrák császárság küz-  
delmes korszakában azt a Stürggh-utódot is,  
kinek halála tragikus mozzanatot ír bele az  
újkor Ausztria történetébe. Híven szolgálta  
császárat és országát, mióta — épen öt évvel  
ezelőtt — Gautsch báró örökébe lépett. Ő volt  
a hűségesebb utómató, ki hazájának sajtószere-  
viszonyai közt átvette az osztrák császárságot  
a balkáni viharok nehézközvetményein s  
igazgatta a világháború eseményei közben.  
Érdeme van a mi tisztelünkre is azért a di-  
cséretért, melyet a magyar miniszterelnök mon-  
dott róla, mikor híre jött katasztrófájának:  
«A magyar miniszterelnököknek rendszerint ne-  
hézközvetete van az osztrák miniszterelnökökkel  
szemben a folyó tárgyalások alkalmával és a  
Stürggh gróffal folytatott tárgyalás is nem egy-  
szer nehézközvetetebe ütközött; de ha vele egyszer  
már megállapodtak valamiben, állta azt az  
utolsó hetűg.»

—a—ly.



TANÁRKY TÁBOROK TÖRZSKARI TISZTJEIVEL A BRASSÓI CSATATÉREN.

A ROMÁNOK KIÜZÉSE ERDÉLYBŐL. — Jely Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.



1. A 82-es székely gyalogezred átvonulása Alsó-Karásnyfalván Kézdivásárhely felé. — 2. Honvédsapatok bevonulása Brassóba októ. 9-án. — 3. Román foglyok szállítása Homoródon. — 4. Menekültek tanyája Balavásáron. — 5. A ROMÁNOK KIÜZÉSE ERDÉLYBŐL. — Jely Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.

## A MIHÁLY MEG A BICSKA.

Irta Kábel Endre.

Egy kórházi látogatásom alkalmával élénk beszélgetésre merülve találom a bakatársaságot. A beszélgetés központja a Mihály volt. A Mihály a legjobb pajtás. A Mihály sohase marad el. A Mihály sarzi lett. A Mihály minden szóban. És az arcok derültek, a szemekben is az a kedves derű csillan meg, a melyet csak az őszinte belső öröm tud kisugározni. Önkéntelenül vettem fel a kérdést: «melyikőjük az a Mihály?»

A sebesültek rám mosolyognak és derülten jelentik, hogy ez a Mihály nem baka, hanem a mindnyájunk által ismert bugyi-bicska, a mit hívnak egyszerűen bugylinak, túri és túri bicskának, lovassági, zsidó vagy hadi késnek, béka-nyúzóknak, fakulnak, fabugylinak, fa- vagy fűtyü-bicskának, kuszorának, Hutykurának, Huljecznek, Kárásznak, nyaklinak, bizsornak.

Vers is van róla éppen olyan egyszerű igénytelen, mint maga a Mihály:

Bugyi bicskafa a nyele  
Kiszurom a szemed vele

vagy a másik

Bugyi bicska fanyelű  
Ha elvész is megkerű.

És ez a sebesültek egybehangzó vallomása alapján igaz is. A Mihályt nem lehet elveszíteni, ez a leghasznosabb portéka minden más bicska között, a legjobban lehet vele konzervet bontani, mindegyre lehet használni, az éle soha se okoz gondot, mert a szuronyon egy-két rántás és rendben van ismét, a pengéje sohase török el, legfeljebb elhajlik, azt meg a baka könnyen kikalapálja.

De ha elveszíteni nem lehet, mégis nagyon vigyázni kell rája, mert ha csak egy pillanatra hagyja is magára a gazdája, rögtön megnezi valamelyik baka, hogy milyen fából van a nyele, a mi azt teszi, hogy megfaragja a nyelet néha egész hegyesre, a másik veszedelme a Mihálynak, hogy mindjárt előléptetik sarzának, a mi meg úgy történik, hogy egy vagy két csillagot vágunk az oldalára és káplár, szakaszvezető vagy éppen őrmester lesz. Az őrmesteriség abból áll, hogy két oldalt 3-3 csillagot kap, alul pedig körülfaragják a nyél végét, ez a faragás jelenti az őrmesteri szalagot a galléron.

De éppen azért, mert a Mihály ilyen gyorsan mehet előre, nagy becsületben is részesül és sohasem lehet Miska, mindig Mihály. Csillag nélkül is Mihály, mert mihelyt csillagot kap, mindjárt nem lehet Miska. Egy altiszt mindig kiköveteli, hogy a becsületes nevén szólítsák még baráti viszonyban is, azután ha az ember bundás korában rákapott a Miskára, akár-hogyan vigyáz is az altiszttel szemben, a mikor ennek már a Mihály dukál ki, mégis csak meg-esis, hogy Miska eszük ki a száján. Már pedig katonáknál nem jó játszani a szóval, még kevésbé az altiszttel lenézni, hiszen az, így legegyszerűbb az, hogy mindjárt hozzászokik az ember ahhoz, hogy a Mihály, Mihály.

Én bizony azt se tudtam, hogy hová legyek a nagy gyönyörűségtől, a mint láttam, hogy el tud pajzánkodni a magyar lélek, minden nyomorúsága dacára is, a legegyszerűbb tárgyon is és megkérdeztem tőlük, hogy van-e náluk Mihály.

— Hogyne volna kérem allassan. Könnyű azt beszerezni, van minden boltban, ámbár az ország egyes vidékein a fán is megterem.

— Hogy, hogy?

— Ennek meg az a története, hogy egyik ezrednél az egyik század legénysége mindig szép 2-3 koronás bicskákat tartott, de hamar el is vesztette őket, végre rátértek a Mihályra, mire a többi kitalálta, hogy ezeknek van ott-hon egy Mihálytermő fája a templom előtt, arról került a sok Mihály.

— Hát maguknak van-e Mihály?

Az egyik mindjárt elő is veszi a maga Mihályát, a melyik önkéntes káplári rangban van, a mennyiben az alya körül van faragva és két-két csillagja is van.

A gazdája nagy szegyenkeze nyújtja felém, úgy, hogy megkérdem, hogy «de restelkedve hozakodik elő vele.»

— Igen ám, — magyarázza a többi — mert szegényei, hogy ő csak közlegény, a Mihály meg



AZ ÖSSZELŐTT TOLMEINBÓL.

Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.

káplár, azután ha hazamegy a falujába, mindig szalutálni kell a Mihályának.

— Hát ennek már fele se tréfa — illeszkedem bele a helyzetbe, — hanem tudják mit, én megveszem a Mihályt dupla áron, én nagyobb rangban vagyok, mint a Mihály, hát én nem pironkodom előtte.

A sebesült oda akarta adni ingyen. Egy kicsit elérzékenyedtem, hogy csakis ilyen a magyar, szép szóra az ingét is odaadja. Hanem azután elütöttem az ajándékozás dolgát azzal, hogy, «a mi tréfa, az tréfa, ha maga ideadja a Mihályt, nekem ki kell fizetnem az árát, mert magának csak kell már pedig egy sebesült nem fizethet rá olyan tréfára, a miben én is részt veszek.

Ezt a sereg is helybenhagyta és ráhatározták a gazdára, hogy el kell fogadni az árát. Mikor aztán én nagy vidáman teszem zsebre a Szerbiát-Orosz - Lengyelországot megjárt Mihályt, az egyik góbé elküldte magát: «De jó, hogy az én Mihályom nem vette észre a tiszteletes úrét.

— Miért — kérdem mosolyogva.

— Mert nem tudom, hogy hogyan szalutált volna a tiszteletes úrnak, mert, hogy az én Mihályomnak még nincs csillaga.

Azonban később újságolja Pinczési Ferencz (44-es szakaszvezető), hogy baj van a Mihályval.

— Micsoda!...

— Láttam felakasztva egy trafikban. Dehát nem törődtem én az akasztással, hanem elkezdtem én a Mihály után nyomozni a sebesültek között és így találkoztam a bicskával és pedig egy igazi szakértő Hegedüs József keszthelyi (Zalam.) 48-as vitéz előadása alapján. A harcstérre a golyót csak úgy veszi, mint ótóeszközt a mit éppen azért nem kell túlságosan komolyan venni, mert otthon is meg szokták ótani az embert — csak hogy bicskával. Olyikat 4-5 helyen is. A veszprémieket nem is érti, mert hogy azok buzogánnyal verkesznek, de attól csak dagadoz az ember, azután nem sok vére omlik ki, a zalai mód az inkább kinyilasztja.

Farkas János zalazentgróti 12-es honvéd közbeveti, hogy náluk ha a legények elmennek a kocsmába, hát két oltó-bicskával mennek el. Ezt Hegedüs is megerősíti és azt mondja, hogy az itt látható bicskánál kisebb nem is érdemes kezdeni, mert azzal csak a ruhát tépi le az ember egymásról.

Van is a zalaiaknak egy pompás késejük, a ki először Keszthelyen volt, de azután áthelyezte magát Tapolezára, de megjön minden évben Keszthelyre, akkor azután dül be hozzá a nép, akár a templomba. Foltányinak hívják.

A mint nézem a bicskát, hát nincs rajta a Foltányi mester neve.

— Ejnye — mondom, — talán ez meg akkor kopott le róla, mikor maga dugdosta ezt a bicskát a többi zalaiába.

Átveszi tőlem a bicskát nézi gyengéd-

séggel és valami utólérhetetlen szendeséggel elereszti a szót:

— Ezt a bicskát nem lehetne beletenni egészen egy emberbe, mert akkor hol fogná az ember.

— Hát magának van-e bicska-szúrása?

— Van hát, a kezemen. — Meg is mutatja.

— Ohó, az nem bicska, az golyó, csak hogy maga most dicselkedni akar a többi zalai előtt, azért fogja a sebére, hogy bicskától van — ingerkedem vele.

— Nem — mert a bicskaszúrásnak is más a forrása, meg a golyónak is.

De, hogy a másik zalai rábólint az én szavamra, hogy alighanem úgy van, a Hegedüs rászól a földjére:

— Mit beszél maga, hisz még annyi kórházban sem volt, mint én.

Ekként helyreállítván a tekintélyt, folytatja a szakelődást:

— Ott nem jó lenni, a hol verekednek ott, jó lenni, a hol verekedünk, mert a hol verekedünk, ott mi győztünk, de a hol verekednek, ott minket vernek meg.

A Farkas János mindjárt példával is szolgál. Alsó Tilajban szalad haza egy ember a kocsmából, kérdi tőle a komája, hogy kit vernek ott? — Nem tudom, de a míg én ott voltam, engem vertek.

A Hegedüs kap a szaladást és azt mondja, hogy nem jó elszaladni a verekedéstől, mert másik vasárnap kicsúfolják érte az embert a kocsmában. De meg különben is a zalai ember mindig győz, mint a keszthelyi gyerek, a ki egy huszárral veszett össze, azután a sáros ruháját így magyarázta meg az édesanyjának: «egy földhöz vágtam a huszárt, hogy alig birtam kibújni alóla.»

Mikor mutatom Novák Jánosnak, a ki szinte zalai 48-as k. gy.-e-i hős, hogy mi van az én könyvembe, ránek a gyerek és a világ legtermészetesebb hangján állapítja meg, hogy a zalaiak ha összeugranak, csak olyannal verekesznek.

Ebben azonban nemcsak a zalaikat kell okolni, valami huncutság van a bicskában is, mert a Kisfaludi Dénes, a ki pedig erdélyi gyerek (82-ik k. gy.-e.), a mikor a bicskát tárgyaljuk egész keserűséggel fakad ki, hogy «Akár-hogyan otthon hagyja is az ember a bicskát, az mégis belemászik az ember eszimaszárába.»

Bodó János (Cserénfa, Somogy.) szerint «Nálunk nem is mulatság, ha meg nem szurkodik egymást.»

Sázdí (Baranyam.) Kovács uram viszont azt állja, hogy hiszen nálunk is volt, a mi volt, de egy idő óta elmaradt, mert a ki bicskázik, arra azt mondják, hogy — nem mivel!

Bodó: «Hiszen nem is miveltelességből teszi az ember, de ha iszik egyet az ember, akkor aztán megy.»

Valamiképpen a győzhetlenség érzetét váltja ki a bicska a magyarból.

Egy új szállítmány sebesült érkezésekor Thüroczy né őnagsága, a ki a sebesültek kedvéért magyarul tanul, újságolja, hogy új sebesültek jöttek. Végigjártam őket.

— Nos — kérdi érdeklődéssel — vannak-e magyarok?

— Vannak — felelém — ez éppen alyaámia is.

— Hogy-hogy?

Előveszem a Mihályt és mutatom, hogy az is olyan bicskás mint én.

— Hát az mi? — kérdi meglepetve.

— Mondja meg a tiszteletes úr, hogy az azt teszi, hogyha három somogyi ember összeveti a vállát, nem fél 30-tól sem.

És hogy ez általános érzés, igazolja az a beszélgetés, a miben a bakacsalád oda likadt ki, hogy legjobb lett volna ezt a háborút csak bicskával eligazítani.

— Igen — jegyzi meg egy — csak hogy az oroszok nagyon sokan vannak, aztán akkor meggyőztek volna bennünket.

— Úgy ám, csak hogy én ezóta már tizet is leszúrtam volna — vágta el a vitát az indítvány felvetője.

Vadvirágokként szedtem össze egy csokorba ezeket a véleményeket, a melyekkel a sebesülteknek igen sok derűs percet szereztem és azokból a viharos kacagásokból, melyek e czikk felolvasását kísérték, kellett meggyőződnöm, hogy biz ezek egyetemes érzésként élnek a népünk lelkében s mint ilyenek megérdemlik, hogy figyelmet fordítsunk rájuk...

## MÁRIA KIRÁLYNÉ.

Asszonyi parfüm e háború konyhájának, vagy mondjuk laboratóriumának levegőjébe akkor verődött először, mikor Viktor Emánuel, a Re piccolo egy csunya kavardás felhőjében országával együtt átszökött az ellenséghez. Addig, éppen egy olasz író szavai szerint, a háború indítékainak kórusából teljesen hiányzott a szoprán. Mély férfihangok komor világa volt ez, az asszonyi indulatok: hiúság, megbántott személyes érzékenység, egyéni nagyravágás és elfogultság éles sikoltása nem vegyült beleje. Fenyegetett és kíméletlen érdekek ütköztek, az irigység és a féltékenység tartalma: üzlet volt. Pénz és hatalom. A sikkra szállt ábrándok jelleme is férfilelek szerint való. Női nevet először tavaly emlegettek a háborúval kapcsolatosan. Helena... Mennyi igaz okkal, az még meg nem határozható. Mindenesetre föl lehetett tenni, hogy a montenegrói király leánya, az orosz generalissimus és Karagorjyevics Péter sógorja nem szeret bennünket. Sőt az se volt valószínűtlen, hogy nagy fekete szemé gyűlölettel lánghol, ha reánk gondol. Ez nem a mi elfogultságunk. Éppen a minapában írta egy erősen entente-barát svájci lap, a *Journal de Genève*, hogy az aostai herceg kudarcjai a szárazföldi harcstérre és az abruzzi herceg tehetetlensége a flotta élén annál súlyosabban hatnak a dinasztia helyzetére, mert az olasz nép a háborút a királyné akaratának tulajdonítja.

De a szem- és fültanúk még nem beszélhetnek és Helena királyné csak akkor lépett ki a Kvirinál erkélyére sugározza és boldogan, mikor Róma népe már a hadüzenet után eltette tomboló lelkesedéssel a háborút. Most már ilyen rajongó tüntetések a Kvirinál előkelő eszondjét nem zavarják és nem igen kínálkozik alkalom meggyőződni róla: Helena királyné boldog-e és sugárzó? Különben is erősen vitatható, hogy a királyné ha még oly nagyon akarta is, az ő akaratának minősíthető-e a háború? E királyné, kétségtelesen nem jelentéktelen népszerűsége távolról se volt mindenható, a kék — azóta még jobban megkékült — Itáliában. A piac ott volt olyan hatalmas, mint a királyné szalonja és az angol

nagykövét sűrűbben látogatta *Sonnino* bárót, mint a királyi palotát.

De Románia sorsát szűkebb társaság intézte és az esetet román katonák mellett *Mária* királyné képét találták. De még nem kellett meg-holnuik és az egykor csodaszép királyné képe már világosan kiragvott abból a ködből, a melybe ravasz és alattomos politikusi a settenkedő ország szándékait burkolták. Ez a királyné nyílt program volt. Nyilván a maga tartalmaért is. Mert nem csupán nagyon szép és nemcsak nagyon hiú, de eszes, ügyes és energikus is. Nem *semlegesnek* való lelki berendezés olyan időben, mikor az egész világ egy lángoló tevékenység és óriási az alkalom, hogy a ki trónon ül, egy hatalmas fejezetet irhasson a neve mellett a történelemben. Volt-e még valaha idő: ennyire izgató és kísértő azok számára, a kiknek sze-ene és vagy tragikus birtokuk, hogy belényulhatnak népek sorsának intézésébe? Volt-e idő valaha, mikor kitérni ennek a lehetőségének, ellentétli ennek a kísértésnek a megmondolás és a higgadság nagyobb, sőt rendkívül bőséges művészetét követte volna a trónoktól?

— Az atyám angol, édesanyám orosz nő volt; jelentette ki egy nappal Románia sorsdöntő határozata után *Mária* királyné és nyilván eszébe se jutott, milyen furcsa módon argumentálta meg a maga igaz román nő voltát. Angol vagy orosz nemzeti ábránd volt-e valaha az, hogy Románia a Marosig vagy a Tiszáig érjen? A szülei házból *Mária* királyné egy atomusnyival se hozott több románságot országába, mint ama másik, az első román királyné: *Erzsébet*, a ki külső politikát soha se csinált, de mégis tett minden politika nélkül, sőt a politika ellenére olyat, a mi politikai programot szabott — *Máriának*. E politikai program tartalma egy szóban: az *ellenkezője*. Ama költő-királyné egykoron egy más nő homlokára kívánta majdan az ő koronáját, mert e nő is költő volt és leánya annak a nemzetnek, a melyvel a történelmi kapcsolat teljes meghitelesítésére vérségi kapcsolatot is kívánt. A német földről jött királynének megadott, hogy a poezis szálaival fonódjék bele új nemzete lelkébe és hazáinak fogadtassék el, mint nemzete költője. De *Máriának* nem voltak da-

lai, csak égő becsülványa, hogy a maga választatását jobbnak igazolja, mint lett volna azé, a ki az ő helyére mást kívánt és másért harczott. És mert az német volt, angol-orosz *Mária* a maga legrománabb románságát az ellenkezőjében érezte. Minden más, csak nem német és ezzel vonatkozások.

— *Ez az én háborúm*, mondotta lekesen, a boldogságtól reszkette *Mária* királyné abban az órában, mikor királyi férje Attila óta a saját vallomása szerint a legnagyobb győzőnek érezte magát, mert «önmagát győzte le.» Ugyancsak maga a román király jelentette ki, hogy népének kilenczven százaléka ellenzi a háborút. A szerzői dicsőség aspiránsainak száma tehát eléggé korlátolt és *Mária* királyné igényjogosultságát nem sokan ostromolhatták. Azóta nyilván még kevesebben vannak. Valószínűleg legamarabb éppen azokkal fogtak meg, a kiknek egykor majd a legnehezebb lesz a dicsőséggel szemben alibit igazolni. És ha ezek az első órákban loyális hódolatból és udvariasságból mondták le arról, hogy *Mária* királyné érdemének büszke kizárólagosságát a maguk javára vitassák vagy csökkentik: ez áldozatot ma már nyilván sokkal kisebbnek ér.ik, mint akár csak hetekkel ezelőtt is és ragaszkodni fognak hozzá akkor is, a mikor ez a szerény elvonulás, ez az átengedés és lemondás nem lesz többé se hódolat, se udvariasság. Csakugyan a *Mária* királyné-e ez a háború, ezek a legkevesebb fogják firtatni, de a legnagyobb készséggel egyeznek bele, hogy az övé maradjon teljes egészében.

Holott kétségtelesen: ha valóban kedves álma is volt *Mária* királynének ez a háború, mennél éberebben, világosabban látta álmaiban, annál kevésbé kell ráismernie a valóságában. Nyilván: az ábránd egészen másképpen festette neki büszke, szines és lobogó képeit. Egészen másképp. És most, mikor a megjeljesülés könyörtelen kézzel fordítja oda az arcát, hogy lásson: *Mária* királyné szép vonásai eltörzölnek, a lelkében forró kétségbeesés, a szemében hideg iszonyat viharzik és vonagló ajka rémületen sutgolja: — Nem, nem ez az... És semmi más vágya nincs már, mint az, hogy semmit se lásson.

Szöllösi Zsigmond.



MENEKÜLŐK EGY VASUTI ÁLLOMÁSON.

AZ OLASZ HARCOZTÉRRŐL. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.



NÉMET TŰZÉRSÉG BEVONULÁSA BRASSÓBA OKTÓBER 9-ÉN.



A BRASSÓI HARCZOKBAN ZSÁKMÁNYOLT ROMÁN ÁGYUK.

A ROMÁNOK KIÜZÉSE ERDÉLYBŐL. — Jelfy Gyula, a harcotérre kiküldött munkatársunk felvételei.



LÖVÉSZÁROK EGY FALUBAN.



FIGYELŐ A LÖVÉSZÁROKBAN.

AZ OLASZ HARCZTÉRŐL. — Balogh Rudolf, a harcotérre kiküldött munkatársunk felvételei.

## CSERNYUS MANÓ 1849-IKI VÉRTANU.

— A nevéhez fűződő alaptalan legenda. —

Most október 24-én volt évfordulója annak, hogy Haynau, nem telve be az Aradon kiontott vérről, Pesten is megkezdte a kivégeztetéseket. Az első napon Csernyus Manó, Szacsavay és báró Perényi lettek a bakó áldozatai. Az újépület mögötti téren, a mai Szabadság tér téréjében volt a kivégzés helye; a hósi katonák és győzedelmes vezérek után a polgári férfiakra került a sor, a kik hivatalokban, vagy a politika terén szolgálták hazájuk ügyét.

Szacsavay és báró Perényi szereplése a nagy küzdelemben ismeretes volt a közönség előtt. Szacsavay kormánybiztos volt a hadseregnél, báró Perényi Zsigmond pedig a felsőháznak volt elnöke s helyén maradt akkor is, mikor a Habsburgokat trónvesztetteknek mondta ki az országgyűlés. Hogy e két férfit halálra ítélte a vészbiróság, az részvétellel és gyászszal töltötte el az országot, de magát a tényt nagyon is meg tudták érteni azok, a kik tanúi voltak az aradi kivégzéseknek. Azonban Csernyus nem vitt a forradalomban kimagasló szerepet. Se nagy feladatok megoldására nem kapott megbízást, se nagy méltóságot nem viselt, se pedig a nagyhangú hazafiak lármás hadához nem tartozott. A közönség tehát semmiképp sem tudta megmagyarázni Haynau elhatározását, hogy őt, épen őt, halálra szánta, holott nagyon sok oly résztvevője volt a nemzeti ellenállásnak, a kik nálánál sokkal jelentősebb szerepet vittek s a kik mégis megmentették az életüket. Igaz ugyan, hogy a hadbírók akkor kicsiségekért is egyre-másra hozták a halálra ítéleteket s több százra ment ezeknek száma, de Haynau kezében volt a kegyelmezési jog, a mellyel élt is bőven. Miképp magyarázható tehát, hogy ép Csernyussal szemben nem gyakorolta ezt a jogát és őt halálra adta, holott másoknak, a kik az ő felfogása szerint sokkal bűnösebbek voltak: százával kegyelmezett?

Ezt a látszólagos ellenmondást a kortársak semmiképp sem tudták megmagyarázni. S ekkor keletkezett az a legenda, hogy Haynau őt Csernánnyal, a függetlenségi harc véresszáj és sokat enlegetett, sokaktól gyűlölt zsurnalisztájával tévesztette össze, csupán nevének hasonló hangzása alapján. És ez a legenda átment a köztudatba. Átment magukba a történeti könyvekbe is s bár meg lett időközben czáfólvá, ma-kaesul tartotta magát egész mostanáig. Még a legújabb irdalmi munkákban is való gyanánt szerepel.

Pedig ennek a legendának semmi tárgyi alapja nincs. Haynau teljesen tisztában volt Csernyus személye felől. Csernyusnak közeli rokonai se-



CSERNYUS MANÓ. — Egykoru olajfestmény után.

mélyes ismerősei voltak Haynau-nak, nála az elítélés után a kegyelemért élő szóval is könyörögtek, tehát teljesen ki van zárva, hogy valamelyes személyes ere előfordulhatott volna.

Csernyus Manó a függetlenségi harc előtt az akkori helytartótanácsnál viselt hivatalát. A felolós minisztérium kinevezése után a pénzügyminisztériumban alkalmazták. A mellett parancsnok volt a koronaőrsegek is, mely polgárilag és nem katonailag volt szervezve. A pesti előkelő társaságoknak — mint szellemes és férfiasan szép ember — kedvelt alakja volt, a ki a közéletben nem vitt ugyan nagy szerepet, de annál nagyobbat a szalonokban. A függetlenségi harc kitörésekor ő maga is beállott honvédek s az alája rendelt koronaőrsegek legénységét is besoroztatta. Haynau különösen ez utóbbi tényét tartotta büntetésre méltónak. Az ő szemében főben járó nagy bűn volt az is, hogy a helytartótanácsnak a hivatalnoka fogott fegyvert a császár ellen, de Csernyus tetőzte ezt még azzal, hogy a «lázádozó» pártjára «csábította» a koronaőrsegek legénységét, a kik pedig mint velők együtt ő maga is, hűségi esküt tettek. Ez volt az ő felfogása szerint az a bűn, a mely kizárta a kegyelmet.

Csernyus Manó gróf Lamotte Károlynak a leányát, Izabellát bírta feleségül. Lamotte a konzervatív főurak táborához tartozott. Róla jegyezte fel emlékirataiban Pulszky Ferenc, hogy eredeti gondolkodású úr volt, a ki azzal az érveléssel ellenezte a közsabadságok kiterjesztését,

hogy neki nem kellenek olyan jogok, a melyekben sokan osztoznak és nem csak ő kevesedmagával. A negyvenes években mint Gömörmegye követe vett részt az országgyűlésen s egy ideig főispánja is volt a megyének. Mindenkor az udvar czéljait támogató konzervatívok hajlíthatlan híve volt s a legfőbb körökben is voltak hatalmas összeköttetései. Fia (Csernyus sógora) gróf Lamotte Antal pedig ülnök volt (később alelnök is) a helytartótanácsnál s hivatalát 1849 őszén újra elfoglalta. Ebben az állásában az ország pénzügyeinek élén állott s hatásköre körülbelül az volt, mint a mai pénzügyminiszteré — egyenesen Haynau bizalmából.

A világios fegyverletét után, mikor megkezdődtek az üldözések s a honvédsztek nagy részét közlegényekül osztották be az osztrák hadseregbe, Csernyus is elrejtőzött, mint sok annyi más volt honvédsztk. Úgy gondolta, hogy legkevesbbé fogják apósa, a «gutgesimnt» férfi házában keresni, ott húzta tehát meg magát, a gömörmegyei Feleden. De természetesen ott is rejtőzködni kellett. Nappal a csűrben levő szénategyén tartózkodott s csak sötét este jött le a családdal. Ez az életmód csak rövid ideig volt elviselhető. Úgy találta máskülönbben is Csernyus, hogy neki nem lévén nagy szerepe a lezajlott eseményekben: büntetése is, a melyet reá róhatnak, csak kisebbfajta lehet. Ezt a kisebbet is el fogják talán engedni az apósa és a sógora közbenjárására. Így előléldött meg benne a gondolat, hogy önként fog jelentkezni a katonai vészbiróságnál.

El is indult azzal a szándékkal, hogy Pesten jelentkezzen. Ott közelében van a sógora, a ki érdekében közbe vesse magát. Elérkezett Vác tájékaig, a hol feltartóztatták kocsját a zsanádok. Mikor elmondotta, hogy mint honvéd szolgált, ügyet sem vetettek arra az állítására, hogy önként indult el jelentkezni. Vasra verték s bezsállították az új-épületbe.

Mikor a katonai bíróság kimondta reá a halálos ítéletet, sógora Lamotte Antal személyesen kereste fel Haynaut, hogy kegyelmet eszközöljön ki a részére. Ez pedig teljesen kizárja azt a lehetőséget, hogy Haynau tévedésben lehetett volna személye felől. De a közbenjárás és a többi rokonok könyörgése semmit sem használt. A «hýna» szívű tábornok nem ismerte a könyörületet; meg kellett halnia.

Ezeknek a tényeknek a valódiságához pedig semmiféle kétey sem férhet. E sorok írójának ezeket maga a vértanúnak özvegye mondta el — több alkalommal is. Különbben, Csernyusnak ma is életben van még egyik leánya, Emma, Madách Károlynak, a költő testvéröccsén k özvegye.

Egy olajfestésű arckép is maradt a vértanú után unokájának, Hoitsy Sándornak birtokában. Ennek másolatát mutatjuk itt be olvasóinknak.

pénzünk Franciaországért az utolsó pillanatig. Nem, — Franciaország nem érdemli meg Elszász ragaszkodását! Nem méltó arra, hogy megtartsa Elszászt! Mi jobbak vagyunk, mint ez a frivol nemzet!

A betegség napról-napra rosszabbra fordult. A beteg jóformán semmi táplálékot sem bírt már el. Minden mozdulatára borzasztó köhögési rohamok fullasztották. Az éjszakai vad fantáziálás közben teltek.

Cécile mint egy élettelen árnyék ült apja ágyánál. Beszélni is félt, csak hogy az apja ne feleljen. Remegett, ha látogatót jelentettek, mert tudta: ez az utolsó, fájdalmasan vad életakarat rövid fellobbanását jelenti, melyre aztán a leg-súlyosabb szenvedés órái következnek.

Igy jött az utolsó nap — a döntés napja. Hiába rimádkodott Cécile a jóbarátoknak, hogy ne adják apjának tudomására, mikor lesz a nemzetgyűlés szavazása a békeszerződésről. A haldoklók tisztánlátó erejével Kűsz megsejtette a végzet óráját. Délután eljöttek a jóbarátok. Kűsz Emil az arcukon meglátta, hogy elvesztette a hazáját.

— Vége, barátaim, ugy-e bár?  
A kollégák némán bólintottak.  
— Beszéljétek el! — parancsolt a beteg.  
— Minek? — mondta Schneegans, egész testében remegve a visszatartott felháborodástól. — A frázisok tengerét eresztették ki ránk, hogy belefulladászák a gyalázatos igazságot, hogy ez a Franciaország összetört a fáradságtól és

gyávaasztól. Hogy két leghívebb leányát kikergeti a házából, mert a győzők követelik áldozataikat. Csak hogy megint üzleteket csinálhassanak, pénzt kereshessenek, ihassanak és élhessenek!

— Tehát a szavazás... végbement — kérdezte Kűsz csaknem hangtalanul.

— Végbement. Mintegy ötszázötven képviselő a béke mellett s mintegy száz ellene.

— És a mi manifesztumunk? — kérdezte Kűsz.

— Grosjean kollégánk felolvasta. Meghallották, olesó könnyekben áztatták. Aztán mi fölkelünk valamennyien s vártunk a búcsú egy szavára. Senki sem mondta el. Erre elhagytuk a termet.

— És ekkor — pattant fel Koblé — ekkor történt a legizetlenebb dolog, a mi csak történhetett. Némán, szégyenrel tele néztek mind távozásunkra. Egyszerre megszólalt egy hang a jobboldal közepéből: «Miert nem maradnak köztünk az elszázi képviselők?» Ez már sok volt nekem. Megfordultam és belekiáltottam a terembe: «Mert ti poroszokká tettétek minket!»

Belefúrta az öklét a szemébe, csontos alemann-öklét és sirt-siratta elveszett hazáját, de még inkább azt, hogy ez a haza elhárította magától őt és a többieket mind — váltásdíjúl az invázió vas karmaiból, mint könnyű szívvel oda-dobott áldozatot a sóvárgott békéért.

És sirtak valamennyien, a kemény férfiak, a kiket oly kegyetlen sorsok edzettek meg, a

milyenek elviseléséről soha nem is álmodtak — sirtak a fájdalomtól és szégyentől, — nem egész egyszintenciájuk feláldozását sirtatták, hiszen ezt az áldozatot örvendő szívvel hozták meg, hanem azért sirtak, mert ez az áldozatuk megvetésre és visszautasításra talált.

És mögöttük, a szoba legsötétebb sarkában, a melyre mind mélyebben szállt alá az alkony, ott ült Cécile. Remegő szívvel hallgatta a beszédet, minden pillanatban azt várta, hogy apja összerogy az elkerülhetetlenek súlya alatt. Egész halkon odalépett az urak egyikéhez, szótlan kérelemmel tette a kezét a vállára. S a jóbarát megértette. Mintegy felébredve simította meg a homlokát és fölkel:

— Ideje már, kedves Kűsz, — most már egyedül kell hagynunk, egyedül hűséges ápolónőjével. Máris túlságosan próbára tettük erejét. Pihenje ki magát két-három napra, majd aztán együtt utazunk haza.

— Haza fogunk utazni, barátaim, de aligha egyedül... Talán ugyanabban a vonatban, de bizonyára nem ugyanabban a kocsiában.

A jóbarátok úgy tettek, mintha nem hallanák az utóbbi szavakat... vagy mintha nem értették volna meg. Némán szorították meg a kezét a vezérüknek, a kinek zászlajától az utolsó pillanatban eltávoztak s az ajtó felé mentek. Egyszerre Kűsz felemelkedett:

— Még egy szót, uraim, jöjjenek ide, nem tudok hangosan beszélni...

Lábujjhegyen mentek vissza a barátjuk ágyához és némán várták, mit akar még nekik mondani.

— Hallgassák meg — hörögte Kűsz, — hallgassák meg a haldokló utolsó könyörgését. Franciaországot elvesztettük — gondoljanak rá, hogy Elszászt megmentsék... a mi... Elszásznakat...

Fáradt szemei lecsukódtak. Köhögés rázta meg elgyöngült testét a fehér takaró alatt. Cécile a betegágyhoz rohant, rávetette a karját apjára és lefektette őt a párnára. Mikor föltekintett, már egyedül volt.

Most aztán az ágyánál ült, figyelte bágyadt lélekzetét a férfúnak, a kinek létét köszönheti.



ORSZ FOGSÁGBA ESETT MAGYAR TISZTEK ZENEKARA STRETENSKBEN.

Órák múlhattak el a nélkül, hogy apja megmozdult volna. Mély sötétségbe volt borulva a szoba. Csak a boulevardról esett be az utcái lámpák fénye a takaróra s behallatszott az ünnepi örömben úszó város zaja.

— Cécile!

A leány fölrezzent. Nehéz félálomba volt merülve.

— Itt vagy, Cécile?

— Igen, apám...

— Gyűjtél világosságot!

Az apa besüppedt arcvonásai na megdicsőülés fénye látszott, amely mintha egy más világról jött volna.

— Üdvözlöd Louist, üdvözlöd nevében... mond meg neki... maradjon elszázi...

Jéghidegég markolta meg Cécile szívét. Tudta, ez a búcsú. Térdre esett, homlokát a

párnába rejtette apja feje mellett. Mintegy álomban érezte, hogy apja fonyadt kezei az ő fejét keresik: tapogatózva.

— És te, kis Cécilem... azt reméltem... te francia nő maradhatsz — de nem szabad... A hazádat elvesztened — maradj hű a szülőföldedhez. Maradj hű, — hallod-e? — a szülőföldedhez...

Reszkető ujjai, melyeket a leány fejére tett, elernyedtek. A nagynehezen fölegyenesedett test egyet nyögve magába rogyott.

Kűsz Emil halott volt.

XXVII.

A jóbarátok kezükbe vették a temetési szer-tartások rendezését és a nemzetgyűlés elnöke-nek, Grévy úrnak jelentést tettek róla, hogy holnapután, márczius 3-án reggel kilenczkor



KUTYAFOGATOK.

AZ OLASZ HARCSTÉRRŐL.



A HADÜGYMINISZTERIUM CSOPORTJA.

fogják a holttestet a vasúti állomásra szállítani. Az elhunyt leányának kívánságára táviratilag értesítették barátjuk öccsét, Jean Küsz urat is a polgármester elhunytáról és közölték vele, hogy a menesztés szerint mely órában fog a vonat a kopsorsóval Mülhhausen átmenni. A távirati válasz ez volt: «Családommal előre utazom Strassburgba, hogy mindent előkészítsék. Ott fogom a kopsorsót és hugomat bevárni.»

Mivel nagy részvét volt várható, elhatározták, hogy a gyülekezést az udvarba kérték, amely a ház mögött volt. Itt gyülekeztek össze a gyászolók. A kopsorsót az udvarba vezető lépcső lábánál állították fel. Elül egy sor szék a nemzetgyűlés elnökségének volt fenntartva. Aztán következtek a képviselők helyei. Sokkal kevesebb számmal jelentek meg, mint a hogy várták. A többség, amely feladta Elzászt, jobbnak látta távol maradni. Az udvar többi részét a nemzetőrök, republikánus egyesületek s minden ügy nélküli kíváncsiak tömege töltötte be. A ház folyosóján várakoztak a pap, Périsser úr. Várakozott Grévy úr kísérte megérkezésére. Hiába várt. Grévy úr nem jelent meg. Végre, félórával a kitűzött idő után a pap halotthalványan kilépett a lépcsőre és elkezdte gyászbeszédét.

Franciaország radikális képviselői úgy látszik, fölöslegesnek tartották, hogy meghallgassák a pap szavát. Fölálltak, hátat fordítottak a papnak és hangosan beszélgető csoportokba állottak össze. A végén már csak az elzásziak figyeltek oda. Mintha a pap csak nekik beszélt volna.

Elzászról beszélt, amely magának követeli ezt a nagy halottat, az elzászi földről, amely most föl fogja venni a hazatérő anyai ölébe. S ezzel fejezte be: «Ha Franciaország megint győzelmes kardot fog forgatni, akkor a halott megint hazai földben fog nyugodni — francia földben.»

Erre mind fölzokogtak az eltaszítottak, az elhagyottak. S még egyszer fellángolt bennük mind a forró szeretet a haza iránt, amelynek odaadták mindenüket, amely rájuk nézve elveszett. Elveszett — mennyi időre? Örökre? Vagy szabad remélni?

Mikor a beszételek megtörtént, kint elrendeződött a menet. A kopsorsót kiemelték, egy pillanat alatt a járőkelők egész csapata vette körül, akik kíváncsian kérdezték, kit temetnek itt tulajdonképpen. Bordeaux nem sejtett semmit. Bordeaux nem vett további tudomást a legjobb elzászi haláláról.

A város örökös karneváljának közömbös tobzódása közben kanyargott a menet az orleansi pályaudvarhoz. Ott várt a vasúti kocsi, amely a kopsorsót fölveendő volt, egy félszerekkel és kocsiakkal tele udvarban.

Schneegans előlépett, hogy a kollégák megbízásából és nevében elmondja a halottnak az elzászi nép nemzetgyűlési képviselőinek utolsó búcsúszavát. Eppen elő akarta venni zsebéből gondosan előkészített beszédének kéziratát, mikor a francia radikálisok egyike melléje állott és a fülebe súgta:

— Gambetta fog beszélni! Maga nem juthat szóhoz! Engedni kell Gambettát, hadd beszéljen!

Schneegans úr fogait esikorgatva dugta vissza szerencsétlen kéziratát a zsebébe.

Hiszzen nyilvánvaló volt — Gambetta beszélni akar, Gambetta beszélni fog. Minden ellentmondás, minden rugdalódzás értelmetlen volna.

A czilinderes és fekete felöltős urak csoportjában, amelyek csaknem minden tagja a gomblyukában viselte a becsületrend vérpíros rozettáját, Cécile mint egyedüli nő állott, Koblé úr karjára támaszkodva. Akaratereje végső megfeszítésével állt ott, miután úgy látszik senki sem gondolt arra, hogy székét szerezzen neki. Nem értett semmit abból, ami körülé végbement. Egy pillanatra se jutott a tudatába, hogy abban a kopsorsóban, amely ott készen áll egy négykerékű vasúti szállítókoszin, apja földi maradványai szunnyadnak. Azt sem tudta, ki az a pohos, zömök ember, a ki kilépett a tömegből, húsz kar fölemeli a keskeny folyosóra, a mely a vasúti félszeren végig húzódott. Csak azt látta, hogy méltóságos öntudatossággal rendezkedik be a rögtönzött szőszéken, hosszú, szürkűlő hajjal borított hatalmas fejét, verejtékes homlokát hátraveti, rekedt, parancsoló hangon elrendeli, hogy a félszer ajtaját csukják be — aztán kiegyenesedik, mintha egy világot kellene szétzúzni — és rákezd... Alig hőkölődték ki az első szavak a szájából, Cécile már tudta, ki az. Csak egyvalaki tud úgy beszélni...

Elveszett... minden elveszett... szerelem... apai ház... haza...  
Az utazás másnapján a vonat Mülhhausen felé észak felé robbogott — balfelől csak sejténi lehetett a Vögézek láncát.  
Mélyen egyedül ült Cécile a zugolyában. Tekintete előtt a meghitt otthoni táj repült el.



A «VASÁRNAPI UJSÁG» KÉPEINEK CSOPORTJA.

A NEMZETI SZALONBAN RENDEZETT HADI FÉNYKÉPKIÁLLITÁSBÓL.

Mint egy vihar tört ki a hatalmas testből, a szenvedélyrázta lélekből. Hatalmas freskó-vonásokkal megrajzolta egy dacos lázadó képét, a ki az összeomlás világában egyedül állt meg egyenesen, egyedül tartotta magasra a hazaszeretet lobogóját a korbácsok jégesője között, melyek a szülővárosát, vagyonát rommá tették, a ki az invázió brutális kényszerével a rendíthetetlen francia és republikánus kemény homlokát vetette szembe, a ki minden ingadozás közben az utolsó pillanatig sem szűnt meg a tiltakozás zászlóját lobogtatni Elzász fölött, a gyalázat szakadéknak mélyéről, amelybe Franciaország süllyedt, úgy emelkedik ki ennek a nagy francziának a képe, mint egy állandó fenyegetés a rendíthetetlen kitarásra, hívő bizodalomra Franciaország jövőjében, egykori nagysága visszatérésében, a boszú napjában, a mikor Franciaország légiói fel fognak sorakozni, hogy elsöpörjék a hun gyalázatot Strassburg s az Elzász megszentelt földjéről. A boszú e napjára kell, hogy irányuljon ezután minden elzászi, minden francia egyetlen gondolata és igyekezete.

Cécile úgy érezte, mintha süllyedne lefelé a lavinaszerű zuhatagban, amely a gyülekezeten végigzúgott s minden szívet mélyig megrázott. De amely kevéssé tudta észlelve fölrni, hogy a fehérkeresztes fekete posztó alatt az ő jószágos, szelid, mindent megértő apjának halandó maradványai nyugszanak, — ép oly kevéssé jutott csak egy pillanatra is eszébe, hogy az az ember, a kinek képét odafont a hatalmas demagóg, a ki Küszt alig ismerte, festette bele a langyos tavaszi levegőbe, hogy ez az ember az ő apja...  
Aztán végre túl voltak mindenen. S az állással ékes, az első tavasztól ezer gyönyörrel megáldott délfranciaországi mezőkön görgött a vonat hazafelé, — hazafelé.

Mint egy mély, mindent beáramló álom rohan el Cécile fölött a hazautazás két napja — elrohant az éjjel határtalan egyedülvalósága... Apja barátainak beszélgetései elzajlottak füle mellett. Nem érzett mást, mint elhagyatottságot.  
Az őcsese kórházban fogoly, nemsokára egészen el kell mennie... A rokonság elidegenedett tőle... És csak két embert tud, a kiknek a keze becsületes odaadással nyúlhat feléje — azt az öregedő férfit és a büszkén felviruló leányt, a leányt... Ők pedig idegenek... ellenségek...

Elveszett... minden elveszett... szerelem... apai ház... haza...  
Az utazás másnapján a vonat Mülhhausen felé észak felé robbogott — balfelől csak sejténi lehetett a Vögézek láncát.  
Mélyen egyedül ült Cécile a zugolyában. Tekintete előtt a meghitt otthoni táj repült el.

A tavasz-elő, amely Délfranciaország áldott mezőin áradt, Elzászjég még nem jutott el, nedves hó csapkodott az ablakhoz, mialatt a vonat Strassburg felé robbogott.

Schlettstadt mögött azonban abbamaradt. Csak vékony fehér réteg feküdt a barna földeken, a melyeken végigtombolt a háború s a melyekből már kiemelték fejüket a jövőendő vetés első gyöngéd szálaikái.

Cécile kinyitotta egy pillanatra az ablakot, kihajolt, hogy a friss otthoni lehellet végigsimogassa forró homlokát. S íme, ekkor jobbfelől, egész közélről kiemelkedtek a szülőváros ismert körvonalai. Magasan a házfedelek és tornyok zúrzavara fölött mint egy esküre emelt kéz emelkedett a Münster. És megint, mint már annyiszor, a nyugatról jött győzelmi hírek, a födeletről, a vogézi széltől lobogtatva lengett az idegenek fekete-fehérvörös zászlaja, bizonyára a békepreliminára megkötésének öröme.

Igen, ott állt még, rendületlenül, elmúlhatatlan pompájában a szülőváros, az otthon jelképe. Távoli évszázadokból, melyeknek története és lényege a francia Elzász lányának teljesen idegen volt, — talányosan, titokzatosan és mégis az élmény ezerféle szálával fiatalok legdrágább emlékeivel összekötött, emelkedett a vörös kőből épült szent példázat.

Fölfelé mutatott... hova? Az égbe, a mely az emberek sorsát igazgatja és a népek történetét?

Egy új időbe, a mely előjövendő — el fog jutni ama lobogó lengő redőiben?

Új időbe — új életbe?

## A HÁBORÚ NAPJAI

Oktober 19. Az erdélyi délkeleti és keleti határon a harcok folynak. Lipót bajor herceg arcvonalán Zborowtól délre sikeres előrsi vállalkozások. Tserztyánszky hadserege orosz előretöréseket visszavert és a Stochod felső folyásánál ellenséges árkokat foglaltak el. A nyugati harczterén a Sommetól északra Le Sars és Morval között a németek megüthették az angolok újabb áttörési kísérletét. Pirkadattól délig tartottak a támadások s jórészt már a tüzéség tüzeiben hiúsultak meg.

Eaucourt l'Abbayetól és Gendecourtól északra az angolok, Sailyban s Biaches és La Maisonnette közt a harczok jelentéktelen tört nyertek. Az olasz harczterén a Pasubio-területen elkeseredett harcok. Az olasz Liguria-dandárnak sikerült helyenként állásainkba behatolni, de tiroli császár-vadász ezredeink valamennyi állást visszafoglalták. A Balkánon Macedóniában a Cerna mentén új harcok fejlődtek.

Oktober 20. A magyar-román határon tovább harcolnak. Dornavatról délkeletre a Monte Rusulnit az ellenségét elragadtuk. Lipót bajor herceg arcvonalán a Narajowka mentén német csapatok egy magaslat elfoglalása alkalmával 2050 foglyot ejtettek. A Stochod legfelső folyásánál több támadás megüthet. A nyugati harczterén a Somme mindkét partján élnék tüzéségi harcok. Az Eaucourt l'Abbaye—Laborque országtól nyugatra a németek visszavették az angoloktól az október 18-án kezükön maradt árkokat. Az olasz harczterén a Pasubio-területen a harcok folynak. Az 1. 3. és 4. tiroli császár-vadász ezred minden olasz támadást véresen visszavertek. A Balkánon Dobrudzsában megelénkült a harci tevékenység. Macedóniában a bolgárok megállítottak egy kezdetben eredményes szerb támadást.

Oktober 21. A magyar-román határon tovább harcolunk. Csapatink teljesítményei a hóban, fagyban s a legnehézebb terepen minden dicsőretnel felül állnak. A nyugati harczterén a Somme vidékén tart a tüzéség. Le Sars és Eaucourt l'Abbaye közt angol támadások megüthet. Tovább keletre a németek tüzelese elfojtotta támadási kísérleteiket. A francziák előretörései a Saily—Rancourt műton összeomlottak. Az olasz harczterén a Pasubio-zsákazon tovább tart az ágyúk és aknavetők tüze. A Ruite-hegyhát ellen keskenyben álló olasz gyalogságot tüzéségünk legfotta. A hegyhát keleti része ellen négy támadást visszavertünk. A Balkánon Dobrudzsában a szövetséges német, bolgár és török csapatok a Duna melletti Rasova—Agenlar—Tuzlától délre húzódó vonalban több helyen benyomultak az ellenség főállásába és Tuzlát, a Topraizartól északkeletre a Koziaregától északra, valamint a Mulziovától északnyugatra levő magaslatokat elfoglalták, 3000 orosz s néhány száz román elfogtak.

Oktober 22. A magyar-román határ mentén a harcok nem csökkenő hevesseggel folynak. A románokat több ponton visszavetítettük. Lipót bajor herceg arcvonalán a Strypa felső folyásánál sikeres harcok, rémet csapatok rohammal elfog-

lalták a Narajowka nyugati partján fekvő orosz állásokat és az ellenséget a folyón át visszavetítették. A nyugati harczterén a Somme-csata elkeseredetten folyik tovább. A legmagasabbra fokozott kölcsönös tüzéségi tüzelés után az angolok támadtak s Grandecourt—Pys irányában nagy ember-pazarlással tört is nyertek. Sailyban a francziák harcrai eredménytelenek voltak. A Sommetól délre a németek elvesztett árkokat foglaltak el. Az olasz harczterén a nap nyugodtan telt el. A Balkánon a Dobrudzsában megkezdődött csata javunkra dőlt el, az ellenséget kivetítettük már a békében megerősített állásaikból. Topraizart és Cobadinu támaszpontokat elfoglaltuk. Macedóniában a Cerna-hajlásban német csapatok avatkoztak a harcba.

Oktober 23. A Predéal-melletti harcokban 560 román elfogtak. Lipót bajor herceg arcvonalán a Narajowka nyugati partját megtisztítottuk az ellenségtől. A nyugati harczterén a Somme mindkét partján szakadatlanul folyt a hatalmas tüzéségi harc. Az angolok Le Sars és Les Boeuvs közt, a francziák csatlakozva Rancourtját déltől éjszakai támadtak, de a németek minden támadásukat visszaverték. A Sommetól délre a németek sikeres előretörése. Az olasz harczterén a tengeremléki arcvonalon fokozódott az olasz tüzéségi tűz. A Balkánon a Dobrudzsában a szövetséges csapatok a zuhogó eső dacára érelyesen nyomultak előre, megtörték az ellenség ellenállási kísérleteit, messze túlhaladták a vasúti vonalat Murfatlartól keletre. Konstantz elfoglalták. Cernavodához közelednek. Macedóniában a Cerna-könyökben az ellenséget védekezésre szorították.

Oktober 24. Osztrák-magyar és német csapatok tegnap elkeseredett harcok után elfoglalták Predéal, 600 embert elfogtak. A vöröstoronyi szorostól délre támadásunk tört nyer. A nyugati harczterén a legnagyobb harczi erőfeszítések voltak. A Sommetól északra az angolok és francziák nagyerejű támadásai visszaverése során nagy vereséget szenvedtek. A Sommetól délre egy készülő francia előretörés a németek megsemmisítő tüzeiben nem tudott kifejlődni. A Maas keleti partján erős francia tüzéségi tűz, a támadási kísérletek megüthet. Az olasz harczterén a tengeremléki arcvonalon tovább tart az olasz tüzelés, különösen a Karszt-fensik. A Balkánon Dobrudzsában a Mackensen jobbszárnya a teljes felbomlásban visszavonuló ellenség üldözése közben elérte Karamurat vidékét. Medzsidit és Rasovát heves harc után elfoglalták. A szákmány

**Halodant**  
Fog-Krém 90 Filler

ALAPITVA 1914.  
**Gyászesetben Haltenberger Vilmos**  
ruhák soron kívül kelmefestő, vegytisztító és gősmosógépében festetnek feketére. Nagyvárad. Postafiók.  
Postal megbízások gyorsan és pontosan eszközöltek.

**KOLTSYAN-GYÓGYSZER**  
Kinek van szeplője?  
Vagy bármely más folt, bőrtisztatlanság az arcán?  
Az használja teljes bizalommal  
**Rozsnyay Szeráj arczkenőcsét,**  
mely egyedül szer az arcz tisztításánál, szeplők, miteszerek, pattanások eltávolítására. Használatára az arcz pár nap alatt bármely púhára és bőrfelhőre változik. Egy kis tégely ára 80 fill., nagy tégely 1.50 K. Hozzávaló ugyanarra 1 kor. Happali Szeráj créme ára 1.20 K. Szeráj pondra, az arczporok gyöngye, doboz 1.40 K. Fehér, róza, sárga és besztizáló.

Készítő: Rozsnyay M. Gyógyszerlára, Arad, Szabadság-tér 8.

**Hölgyek**  
senki el ne mulassa azonnal megrendelni a hiruves és orvosi kápródtát ártalmatlan „Ravisant” hajoltásvoltó krémét. Egy kísérlet meggyőzi Önt a fényes és azonnali szőrs eredményről. Előváltott hölgyek arczáról karjairól mindennemű hajlat. Semmi kezelés! Semmi megfeszítés! Sikertörtézetek! Békén juttatjuk és levelesítjük és a hajlat azonnal és biztosan eltávolítja. Arczkremlék, kebelkrém, arczhám-laszó. Számos elismerés! Köszönő levelek. Kapható: Bojár Regina kozm. intézetében, Bpest, Erzsébet-kört 34. Székfűtés díszkörtön utánváltás mellett. Egy tégely ára 10 korona.

**„DELI BAR”**  
Budapest, V., Wurm-utca 2. sz.  
**UJONNAN BERENDEZVE**  
szeptember hó 15-én megnyílt.  
A bar-ban este 8-tól 1-ig koncert és tánc.  
■ A kávéházban délután 5—7-ig zene. ■

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-i.-nál Budapest, VI., Andrássy-ut 21. és minden könyvkereskedésben megrendelhető.  
**MIKSZÁTH KÁLMÁN ÉLETRAJZA**  
Irta VÁRDAI BÉLA  
A nagynevű író egyetlen részletesebb életrajza. Mikszáth arczképével díszített csinos kartonkötésben.  
Ára 2 korona 50 filler.

**MATTONI-FÉLE**  
**GISSHÜBLER**  
természetes  
égyényes  
SAVANYÚVIZ.

Miert vagy oly szép, mint a hajnal? Mert  
**GERMANDRÉE**  
puder van az arczomon? Kapható mindenütt.

**Amputált Ön?**  
Keleti-féle mű-lábak, műkezek járó- és támasz-gépek a legjobb-ban a világon. Elegáns, könnyű járás! Több évi jótállás, a legolcsóbb gyári árak!  
**FONTOS!**  
Igen időseknél! Villamos gyógy-készülékek beteg-ápoláshoz, küszvény, csusz, bémáság stb. ellen.  
Nagy raktár minden betegápoláshoz tartozó gummiárkban. Betegtolékokcsik amputáltak és rokkantak részére, gazdag választékban.  
Legjobb képes árjegyzékét ingyen és bérmentve küldi  
**KELETI J.** Budapest, IV. ker., Koronaherczeg-ut. 17.

75 tiszt 6693 közeber, 1 zászló, 52 gépfegyver. 12 ágyú s egy bombavető.

Október 25. A Vulkán-szoros elragadtak az el-lenségtől. A Campolungtól északra küzdő szövetségeseik is tért nyertek. A keleti határon a 82. székely gyalogezred a bereceki hegységben elke-szeredett kézitásával elfoglalt egy erősen elszáncolt magaslatot, őrségét foglyul ejtette vagy felkon-cszolta. A hármasszázados támadásokat vertek vissza. A nyugati harctéren a Sommenál az esős idő miatt szünetelt a harc; az esti órákban a németek a Les Beneufs-Rancourt vonalán francia támadásokat vertek vissza. Verdunnál a francia támadás az égő Douaumont-erődig előbbrejutott. Az olasz harctéren a Karszt-fensík északi részén olasz ágyúk tüzelése. A Balkánon a Dobrudzsában az üldözés természetén tovább halad. Csernovodát elfoglalták. Ezzel a Dobrudzsában harcoló román-orosz hadsereg meg van fosztva utolsó vasuti összeköttetésétől.

### HALÁLOZÁSOK.

Hősi halált haltak: Dr. STERMECZY LAJOS, pénz-ügyi segédtitkár, tartalékos honvédfőhadnagy, az orosz harctéren. — JAKOB KÁROLY, honvéd népfőlkelő hadnagy, szenttamási gépészmérnök, az orosz harctéren. — TRIGARSKY EMIL, közös gyalogezredbeli tényleges hadnagy, tizenket hónapi folytonos frontszolgálat után a Karszton, Merna mellett. — PÁL VILMOS, pénzügyi számtiszt, tartalékos honvédfőhadnagy, az olasz harctéren. — FRIDRICHOVSKY PÁL, tartalékos tüzérfőhadnagy, miskolci törvényszéki jegyző a harctéren szerzett betegség következtében. — WESZELY ZOLTÁN, jog-szigorló, tartalékos tüzérfőhadnagy, a volhyniai harctéren. — PÁRTOS ALFRÉD, az Olajipartársaság tisztviselője, a 72. gyalogezred tartalékos hadnagya. — ERDŐSY GÉZA, hadiönkéntes, fűmpei postatiszt, a Dorna-Vatra körüli harcokban. — SORGER MIKSA, önkéntes szakaszvezető, 20 éves korában, az olasz harctéren. — PÁZMÁN GÉZA, honvédtüzerüzedező a volhyniai harctéren, 23 éves korában.

Elhunytak még a közlebbi napokban: Idősebb GÁRDOS LAJOS, 48-as honvédfőhadnagy, 89 éves korában, Szentendrén. — BUBICS KÁROLY, nyug. pénzügyigazgatósági számtanár, 78 éves korában, Budapesten. — NOTNY JÁNOS, az osztrák államvasutak nyug. hivatalnok, 1848-as honvéd,

87 éves korában, Stajerlakon. — THÁLER KÁROLY, ismert német újságíró, 81 éves korában, Bécsben. — HAVASS GUSZTÁV, az állami vasgyárak központi igazgatóságának főfelügyelője, a fő-könyvelő-ügyosztály főnöke, 69 éves korában, Budapesten. — SEMSEI SEMSEY MÓRICZ, nagybirtokos, tengerészkapitány, Budapesten. — MURÁNYI IVÁN, kereskedelmi tanácsos, szolgálaton kívüli honvédfőhadnagy, a Keleti és Murányi vegyészeti gyár főnöke Budapesten. — PEKÁNY JÓZSEF, rendőrtanácsos, az új Szent János-kórházban 46 éves korában, Budapesten. — HETTESHEIMER HENRIK, hartai református lelkész 33 éves korában, Budapesten. — SMAREGLA JÁNOS, Nagybánya város aljegyzője, m. kir. honvédfőhadnagy 42 éves korában, Nagybányán.

Öz. FÜLESSY KÁLMÁNNÉ, szül. keszeleői Majthényi Ilona, 75 éves korában, Budapesten. — Öz. ZAMBRA PÉTERNÉ, szül. Schweiger Anna, 57 éves korában, Budapesten. — Magyargyermek-mostori özvegy báró KEMÉNY ÁRPÁDNÉ, szül. bárósi Nagy Ilona, 59 éves korában, Budapesten.

### A «VASÁRNAPI UJSÁG» 63-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap évenként több mint 130 íven s több mint másfél ezer képpel, legjelesebb hazai írónk és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmel-lékleteket is ad, több színben művészileg ki-vitt képeket.

#### Előfizetési feltételeink:

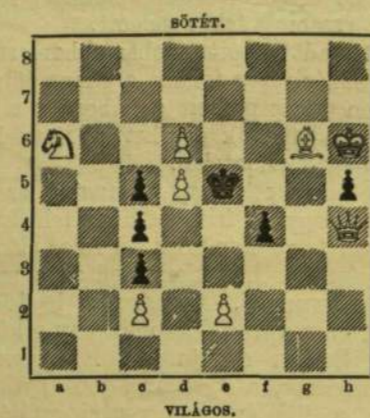
A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 5 korona, fél-évre 10 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val negyed-évre 6 korona, félévre 12 korona.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhiva-talába, Budapesten, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

### SAKKJÁTÉK.

3028. számú feladvány Schlechter Károlytól. Bécs.



Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

#### Szerkesztői üzenetek.

Édes anyám, lelkem. De szép is vagy. Csupa merő konvenció, eredetiség nélkül, egyetlen friss szólam, újon csengő rím nincs bennük.

Erdély határán. Reflektor-fény. Inkább költői érzékű embert mutatnak, mint költőt. Nincs elég kifejező ereje ahhoz, hogy élményeit, érzéseit erőteljes formába tudja foglalni.

Dombrod. D. E. A kérdett művész ezime: Buda-pest, I. Kelenhegyi-út 12/14.

### KÉPTALÁNY.



A «Vasárnapi Ujság» 89-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Serdülő kor.

Feloldó szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőiroda: Budapest. IV. Vármeze-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

### Érdekes ujdonság!

**legyőzhetetlen  
ország**

Írta: Dódy

Ára 2 korona

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése  
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál  
Budapest, VI., Andrassy-út 21.  
és minden könyvárusnál

### Vadászsportot űzők

akár itthon, akár a fronton vannak —  
figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD”  
KÉPES VADÁSZUJSÁG-OT

Állandó melléklete:

„A vadászab”  
című egyedüli magyar nyelvű eb-  
tenyészési szaklap. — Mindkét lap  
gyönyörűen illusztrálva.

Előfizetési ár mindkét lapra: egész  
évre 14 kor., félévre 7 kor., negyed-  
évre 3.50 kor., egyes szám ára 50 fillér.

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Buda-  
pest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz.  
(Franklin-Társulat.)

Most megjelent  
érdekes ujdonság:

**A sárga kérdés**

Emberföldrajzi és  
politikai tanulmány

Írta: SEBŐK IMRE dr.

Ára 1 korona 50 fillér

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése  
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál  
Budapest, VI., Andrassy-út 21.  
és minden könyvárusnál

### Új könyv!

A német hadegészség-  
ügyi szolgálat és ezzel  
kapcsolatban a Vörös-  
kereszt-intézményrend-  
kívüli szerepének és  
fontos munkásságának  
részletes és érdekfeszítő  
ismertetője:

**A nyugati harcszintéren**

Tanulmány

Írta

Békei Pirkner János  
miniszteri tanácsos,  
országgyűlési képviselő,  
Vöröskereszt-Egyetli  
főmegbízott-helyettes.

Ára 1 korona.

Megrendelhető: LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI. Andrassy-út 21. sz.

### A hadi technika csodáit

tartalmazza érdekes leírásban

az **UNIVERSUM** háborús kötete.

Szerkesztette HANKÓ VILMOS dr. Ára kötve 8 K 50 fillér.

Megrendelhető: Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál

Budapest, VI., Andrassy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

### MARDOCHEUS

Írta

Berczellény Gajary Böske.

Ára 1 korona 50 fillér.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése  
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál  
Budapest, VI., Andrassy-út 21. szám  
és minden könyvkereskedésben.

### Érdekes ujdonság!

**A mai magyar művészet**  
Képzőművészeti anthológia

Szerkesztő: Előszóval ellátva:  
GYÖNGYÖSY NÁNDOR PAKAI GYULA

Cikkeit írták:

GR. ANDRÁSSY GYULA, MAGYAR ELEK,  
BÁLINT LAJOS, MALONYAY DEZSÓ,  
GYÖNGYÖSY NÁNDOR, RÓZSA MIKLÓS,  
LYKA KÁROLY, SZABLYA JÁNOS.

A kötetet több mint 150 szép kép díszíti.

Ára 6 korona.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése  
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál  
Budapest, VI., Andrassy-út 21.  
és minden könyvárusnál.

Rendeléseknél szíveskedjék  
lapunkra hivatkozni.

**A magyar katona  
aranykönyve**

**A MI  
HŐSEINK**

Katonáink hőstettei  
a világháborúban.

WAINOVICH EMIL Kézreműködték:  
sz. kir. gyolgosági tábornok REICH ÁRPÁD  
vezetés alatt szerkesztette m. kir. honvédszázados-aleszredes  
VETZÉ ALAJOS és  
sz. kir. alezredes, a cs. kir. SEBŐK ZSIGMOND.  
hadilélektár osztályfőnöke.

Képmellékletekkel

Ára kötve 6 korona

A Franklin-Társulat kiadása

Kapható minden könyvkereskedésben

**MEGJELENT**

az 1917. évre szóló művészies kivitelű, különféle ismertetőket  
szórakoztató elbeszéléseket, név-  
napi mutatót, gyönyörű dalokat képes naptár,  
és kottákat tartalmazó  
melyből 50,000 példányt akar ajándékozni

**WAGNER** «Hangszer-király» cég  
Bpest, József-körút 15.

Küldje be tehát saját, valamint ismerősei címét, külön-külön  
10 filléres válaszbélyeggel, amelynek ellenében mindenki  
ingyen kap egy-egy példányt.

Ujítsa meg arcbőrért  
a Schröder-Schenke-féle

**hámlókurával**

Dr. Lehmann módszerre szer-  
int. Dr. Funko az összes szá-  
opítaszerek ideáljának mondja.



Ezen hámló-  
kúra észre-  
vételül el-  
távolítja kö-  
rülbelül 10  
nap-alatt a  
felbőrt az  
összes teint-  
hibákkal, u.  
m. szepőb,  
mitesszer,  
pattanás,  
sárga foltok,  
örvörösség,  
hikossos bőr,  
nervos, pettyhűt bőrt.  
A kúra után a bőr vakító

**szépségben**

hatalosan és tisztán mutatko-  
zik, úgy mint a gyermeké.  
Kényelmesen, keresztállítható ott-  
hon, anélkül, hogy környezete  
valamit észrevehetne: ára 12 ko-  
rona. — Díszítés nélkületes utá-  
véttel, vagy az összeg előzetes be-  
küldése ellenében (posta költséggel).

EZÉPSÉGÁPOLÁSI INTÉZET  
V. U. Schröder-Schenke  
Wien, I/48. Wollzeile No. 15.



### A Magyar Könyvtár

kaszetta kiadása.

Ambrus, Heltai, Kaffka, Kóbor, Krúdy, Lakatos,  
Molnár, Sebők, Szini, Szöllösi

64 elbeszélését 10 kötetben,

külön-külön kötésben, színes borítékkal.

A tíz kötet egy kaszettában ára 6 K.

**MAGYAR KÖNYVTÁR  
A FRONTRA!**

Tíz füzet, tartalmaz 64 kitűnő elbeszélést.

Ára tábori csomagolással együtt 3 K.

Kaphatók minden könyvkereskedésben.

**Talpaltassa cipőjét**  
bármely cipésznél  
**Hopjes duplatalppal.**

Most jelent meg!

KOLLÁNYI BOLDIZSÁR

## VÉRFOLOTOK

Énekszó a fürgetegben

1914—1916

Ára 4 korona

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése  
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál  
Budapest, VI., Andrásy-út 21.  
és minden könyvárusnál

Most jelent meg  
Kerpely Béla könyve:

## „Nimródok a fronton”

Mulatságos vadászese-  
tek a nagy háborúból.

Vadász milliőben tartott haditudósítások, melyek  
a vadászt és nem vadászt egyaránt érdeklik

A díszes kiállítású kötet  
= ára 2 korona =  
(bérmentes küldéssel 2 K 40 f).

Megrendelhető: a „NIMRÓD”  
képes vadászújság kiadóhivata-  
lában, Bpest, IV., Egyetem-u. 4.  
(Franklin-Társulat) a pénz be-  
küldése vagy utánvét mellett.

Fronton levő hozzátartozójának nem  
küldhet ennél kedvesebb olvasmányt!

Most jelent meg!

Köveskúti Jenő  
versei

## ÁRNYAK

Szalay Pál rajzaival

Ára 3 korona

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése  
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál  
Budapest, VI., Andrásy-út 21.  
és minden könyvárusnál

## A Kultúra és Tudomány

minden kötete a modern gondolkodás kiváló terméke.

1. Széchenyi eszmevilága. I. Gaal  
Jenő, Beöthy Zoltán, Prohászka Otto-  
kár, Kenessey Béla, gróf Vay Gáborné,  
gróf Andrássy Gyula tanulmányai.  
Kötve K 1.60
2. A szikratáviró. A Slaby tanárnak a  
német császár előtt tartott felolvasásai  
után átdolgozta Kreuzer Géza mérnök.  
Kötve K 1.20
- 3-4. A természettudomány fejlődé-  
sének története. Két kötet. Irta  
Wilhelm Bölsche, ford. Schöpflin Aladár.  
Kötve K 2.40
5. Kant-Breviarium. Kant világné-  
zete és életfelfogása. A művelt ember  
számára, Kant irataiból összeállította  
dr. Gross Félix, ford. dr. Polgár Gyula.  
Kötve K 1.60
6. Az emberiség jövője. Irta Heinrich  
Lobtzky, fordította Schöpflin Aladár.  
Kötve K 1.20
7. A vagyon tudománya. Irta I. A.  
Hobson, fordította dr. Sidó Zoltán.  
Kötve K 2.—
8. A szociológia vázlata.  
Irta G. Palante, ford. dr. Mikos Lajos.  
Kötve K 1.60
9. A tömegek lélektana. Irta Le Bon,  
ford. Balla Antal. Kötve K 2.—
10. Rodin beszélgetései a művé-  
szetről. Összegejtette Paul Gsell,  
ford. Farkas Zoltán. Kötve K 1.20
11. Henri Bergson filozófiája. Irta  
René Gillouin, ford. Farkas Zoltán.  
Kötve K 1.20
12. Széchenyi eszmevilága. II. kötet.  
Apáthy István, Imre Sándor, Pauler  
Akos, Zsilinszky Mihály, Márki Sándor,  
Gaal Jenő tanulmányai. Kötve K 1.60
13. A francia irodalom főirányai.  
Irta G. L. Strachey, angolból ford.  
Schöpflin Aladár. Kötve K 1.60
14. A világegyetem élete. Irta Svante  
Arrhenius, fordította Polgár Gyula.  
Kötve K 2.—
15. Az ember helye a természetben.  
Irta Lenhossék Mihály dr. Kötve K 1.60
16. Az élet értelme és értéke. Irta  
Rudolf von Eucken, ford. Schöpflin  
Aladár. Kötve K 2.—
17. A gondolatszabadság története.  
Irta J. B. Bury, ford. Lalog Gábor.  
Kötve K 2.—

Megrendelhetők:

LAMPEL R. könyvkereskedése (WODIANER F. és FIAI) R.-T.-nál  
Budapest, VI., Andrásy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

### + Az elhízás +

Két önkéntes beváltó, ellenőrzött arany-  
éremmel és oklevellel kitüntetett  
Dakodín. Nincs túlsúlyos test,  
nincs kiálló estély többé, hanem  
csak lazán elegy a szél és kecses  
termet. Nem orvosilag, hanem  
közértelemmel, szelíd, de egé-  
szítő egyének bízható eszköze a nor-  
mális testalkat elnyerésére. Diktált  
nincs valóság, sem a szokás diktá-  
rend megváltoztatására. A hatás  
meglepő. Egy csomag, amely egy hó-  
napra elég, 750 K, két csomag 14 K.  
Kapható a pénz előleges befizetése  
vagy utánvét mellett. Gyártó: Hip-  
parion & Co. New York. Egredűli  
számláján hely: Gross Antal ki-  
váltó háza, Budapest, VIII. ker.,  
József-körút 22/a. sz.

## AZ AÉRO

A repüléssel és léghajózással foglalkozó egyedüli magyar hivatalos folyóirat.

Minden számában érdekes és  
eredeti fényképfelvételeket kö-  
zöl. A léghajózás eseményeiről,  
fejlesztéséről és céljairól kitűnő  
és könnyen érthető népszerű  
cikkek tartalmaz. \* Különösen figyelemre méltók  
a léghajózás és repülés hadi  
alkalmazásáról írott közlemé-  
nyei, valamint az ifjuság szá-  
mára külön fenntartott kisrepülő-  
gép (modell) rovata. \*

Mutatványszámokat a kiadóhivatal szívesen küld

Budapest, I. ker., Rerek-utca 46. sz.

### Hanglemezeket

használatuk törőfeket  
készpenzért vesz

Wagner Hangszerkirály

Bpest, József-körút 15.

RENDELÉSNEK SZÍVESKEDJÉK LAPUNKRA HIVATKOZNI



45. SZ. 1916. (63. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ  
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, NOVEMBER 5.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.  
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám  
ára 40 fillér.

Előfizetési  
feltételek:

Egészévre — 20 korona.  
Félévre — 10 korona.  
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val  
negyedévenként 1 koronával  
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postai meg-  
határozott viteldíj is csatolandó.



PIHENŐ CSAPATOK AZ OJTOZI SZOROSBAN.